

ŠTEV. 12

POŠTINA PLAČANA
V GOTOVINI

1932.

ZADRUGAR

GLASILO NABAVLJALNE ZADRUGE
USLUŽBENCEV DRŽAVNIH ŽELEZNIC
LJUBLJANA VII.

LETO VIII.

Opozarjamo na današnje vabilo na občni zbor
„Čebelarske Zadruge“ (str. 367)!

Spremembe cen

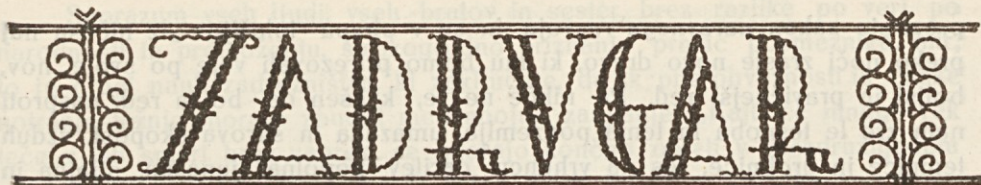
Cene stopijo v veljavo dne 19. XII. 1932.

Moka, ajdova	kg	Din	5.—
Otrobi, debeli	„	„	1'40
Koruza, debela	„	„	1'15
Fižol, cipro	„	„	5'50
„ prepeličar	„	„	4'50
Leča I a	„	„	13.—
Ceres, rumen in bel	„	„	26.—
Orehi, celi	„	„	6.—
Orehova jederca	„	„	20.—
Mak, plavi	„	„	20.—
Fige, dalmatinske	„	„	5.—
Šampon zav.	„	„	4.—

OBVESTILO.

Manufakturne prodajalne v Ljubljani in Mariboru so radi letnega zaključka zaprte za članstvo : 28., 29. in 30. decembra t. l.

Specerijske trgovine pa so iz istega razloga zaprte v Ljubljani in Mariboru dne 29. decembra popoldne in 30. decembra cel dan.



GLASILO NABAVLJALNE ZADRVGE VSLVŽBENCEV DRŽ. ŽEL.

ŠTEV. 12.

LJUBLJANA, 20. DECEMBRA 1932.

LETO VIII.

E. T.:

Zadružni mir.

„Samo dvoje je: Ali se bomo medsebojno bili in zatrti, ali pa se sporazumeli, kako bi se mogli med seboj spoštovati in si pomagati“.

Človek je poln želja in strasti, ki ga mečejo iz brezkray v brezkray. Čim večja je globina, v katero ga je zasuka! vrtinec, tem silnejše je njegovo hrepenenje navzgor. Zato smo izkusili željo po miru najgloblje vsi mi, ki nas je zajela velika vojna z vso svojo grozo, da poteptá najsvetlejše človeške vzore v blato in stud.

Velika vojna je bila poskus nekaterih držav, da bi gospodarsko podjarmile svoje sosede. Kriv je bil sistem, ki je tako porazno vplival na ljudi, da so zamenjali sredstvo in cilj. Zdi se tako: pognali so se za denarjem, kot da je v njem smisel življenja, prezrli so, da je denar le sredstvo, ki jim pomore, da smejo biti vsaj kratek čas ljudje in samo ljudje. Zdi se tako. Med staro šaro so vrgli vse, kar je dollej človeštvo visoko cenilo: dobroto in lepoto. Najsvetejše celo, svojega bližnjega, brata svojega, so pahnili, v bedo, ki si je večje ne moremo misliti. Da, gospodarski sistem je bil kriv, saj je iskati vzroka vseh vojn edino le v gospodarskih trenjih. Družabni red, zgrajen na razbrzdanosti vseh dobrih in zlih gospodarskih sil: individualizem, boj vsakega proti vsem! Barbarski red, ki ne pozna zakona vzajemne pomoči, je morda silnejši od zakona o boju za obstanek.

Če ničesar ne vidimo razven brezobzirnega gaženja človeških pravic in človeškega dostojanstva v veliki vojni in zdaj gospodarske stiske malih in srednjih, nas mora že to voditi do spoznanja, da ta gospodarski red ne more biti ideal, kljub temu, da mu moramo na drugi strani priznavati tudi velike uspehe. Toda ti uspehi so bili le tam, kjer je sistem v miru gradil. Kjer je poskušal z ognjem in mečem, z gladom in bedo strahovati in vladati, tam ni uspehov, tam je poraz.

Sila rodi odpor in upor, izziva osvečo. Tako je v brezmejnem obupu tlačenih in umirajočih zaoril do neba bogokletni krik: „Razrušimo, uničimo vse! Ničesar ni vredno orjaško drevo gospodarstva, ki je zrastle v svobodi. Posekajmo ga in izrujmo! In potem? — Uporniki v svojem vznešenju

prezirajo zakon naravnega razvoja in se v obupu tolažijo: „Iz ničesa naj preko noči zraste novo drevo, ki mu bomo prirezovali veje po svoje, nov, boljši in pravičnejši red. Pa nihče ne ve, kakšen da bo ta red, nasproti nam zre le tesnoba in tema podzemlja, umazana in surova skopost, vzduh temnice in grobnice, res na vrhuncu daritev popolna, junaška, sijajna in sveta daritev brez mere in skoraj brez mej, pa vse brez veselja in upov in nad“. Takole nam kaže modrec Maeterlink konce poti, po katerih stremi del človeštva v komunizem, boj vseh proti vsakemu.

Nobena sila, nobeno nasilje ne more pomagati človeku v stremljenju k napredku, kajti sila lahko rodi le suženjstvo, to pa upor in osveto, hinavstvo in prevaro. To je zaključek spoznanja, da se vsak organizem lahko katastrofalno konča, da pa nič ne nastane preko noči, da se vsako življenje razvija v počasnem, vztrajnem snovanju. Zavreči moramo zato vsak poskus nasilnih prevratov, pa najsi bo to poskus od zgoraj z vojnami, ali pa od spodaj z revolucijami, h katerim bi se naj zavedla neuka množica, da ruši npravne in materialne dobrine, ki so zrastle človeštvu iz izkustva in dela tisočletij.

V neuspešnih bojih za obstanek se je rodilo človeku spoznanje, da sam v sebi nikdar ne more najti jamstva za uspešno zadovoljitev svojih potreb, ki so enake potrebam vseh, niti ne more najti jamstva za uspešno obrambo. To spoznanje je vodilo človeka iz sovraštva k sporazumu, iz boja v mir. Tvorna sila, ki nas navaja k mirnemu sožitju, je naravna potreba in nagon, da si medsebojno pomagamo. Sopomoč je most nad vsemi prepadi družbe, je sredstvo, ki izgladi vsa trenja in onemogoča vsa nasprotja: Vsi spori, kdaj jih ne bo? — vse zahteve — kdaj bo človeštvo brez zahtev? — vse naj se reši z razumom in dobro voljo, po pravici in na naravni osnovi. Da, tudi v gospodarstvu, kakor povsod! —

Vstali so proroki, ki so spoznali važnost in moč zakona o medsebojni pomoči in so polni vere odprli človeštvu perspektive v nov gospodarski red, kateremu so položili temelje v srce in dušo, vso slavo pa so izvršili iz eksaktnih spoznanj človeške misli: Oznanjajo nam nov gospodarski red, združni red, ljubezen vseh, sporazum in slog. Ti idealisti, — no, idealizem ostane še najmočnejši, če ne edini faktor napredka — nam kažejo smeri, po katerih mora z neodoljivo nujnostjo iti pot človeške družbe, če nočemo, da ostanemo živali in se uničimo v medsebojni mržnji. Njihove poti niso utopija, ki bo, zapisana v lepo knjigo, obležala na zaprašeni polici, nedotaknjena in pozabljena. Na preveč realna tla so zasadili mlaj dobro vedoč, da iz človeka ne bo postal nikdar svetnik, temveč da ostane tak, kakor ga je ustvarila mati narava. Naj bo sebičnej! Povdarili so svetost osebne svobode in svetost lastnine. Le to nas uče, da naj se ne prepuščamo brezglavo svojim nagnjenjem, ki nas tako često zavajajo v napačen račun, le to nas uče, da spoznamo, kje so resnične naše koristi. Tako združništvo jasno spoštuje zakon, ki je vsajen v srce vsakega, zakon boja za obstanek.

Sporazum vseh ljudi, vseh bratov in sester, brez razlike po veri, po narodnosti in premoženju, širokogrudno priznanje pravic posmeznika, mir, to je drugi nauk zadružništva, ki zaključuje, da skupne obveznosti in enake notranje težnje morajo zbuditi medsebojno zaupanje. „Kajti če mnogo rek teče v isti smeri brez zaprek, se morajo končno objeti v vsezdružujočem morju“. To je zakon o sopomoči, trdna stena zadružne zgradbe.

Še ena trdna opora te zgradbe, ki neodoljivo stremi k miru, je zakon o organskem razvoju vseh oblik. To nam pojasnjuje umetnik Gide ob prikazovanju zadružnega snovanja, katero je „slično tihemu delu, ki nevidno in nenehoma dviga sklad za skladom iz oceana koralne otoke, ali onemu, ki proizvaja na dnu posode kristale tajinstvenih oblik — toda le pod pogojem, da voda absolutno miruje.“ Preveč čvrsto so zasnovane vse socialne oblike v splošni lastnini, organizaciji dela, vzgoji, znanju in neznanju, da bi jih mogla katerakoli sila mahoma spremeniti. —

Novi sistem je hitro razpel korenine v plitvinah, iskal je sil v malem človeku, ki resnično občuti stisko sovraštva. Množico malih ljudi je dvignil k zavesti, da jim je v mirnem sožitju in sodelovanju dana garancija do polne pravic svobodnega razvoja osebnosti, navaja jo k štednji in ji daje svojino, ki jo vzljubi. Predmet svoje ljubezni hoče človek obrazovati, zaveda se, da vsak pretresljaj ograža obstoj njegov i njegove svojine. Zato hoče mir, ki je naravni temelj vsega imetja.

Novi sistem preprečuje posredniku-trgovcu prevelike dobičke, ki bi jih stiskal iz bolečin malega in srednjega človeka. Drži ga v mejah dostojnosti in pravičnosti. Tako odstranjuje vse skeleče ostrine današnjega reda, nivelira družbo, blaži odpor in razorožuje sile, ki bi mogle izzvati osveto. Zadružništvo uvaja mir koj v prvem početku.

Vse vidnejši pa bo uspeh, če bo doseženo uresničenje gesla: „Vodstvo gospodarstva konsumentom“, da si bodo slednji svoje potrebščine proizvajali sami. Skupni kapital je velika vez. Prav enostavno bo zaključeval zadrugar sledeče: Če stanujem v hiši, ki je last moje zadruge, stanujem v svojem. Ali naj sebi navijam ceno? Če bom kupoval čevlje in obleko v tovarni, ki je last moje zadruge, moja last, ali bom sam sebe odiral? Če si bom nabavljal krompir in pšenico s polja, ki bo moja zadružna last, ali bom za lastne pridelke zahteval od sebe samega prekomernih plačil? Res, v koncu svojega razvoja bo zadružništvo doseglo uveljavljenje onega gospodarskega miru, ki je želja nas vseh in pogoj napredka. Kajti, ko bo ljudstvo razvilo vse svoje tvorne sile, k čemur ga zadružništvo navaja, tedaj ne bodo njegove samo njive in hiše in denar, temveč vse večje in boljše stvari: Znanje, pravica in čast!

Toda mir ni mrtvilo! Tako široko bo ostalo polje za neomejeno udejstvovanje privatnih iniciativ, saj hoče zadružništvo pomagati vsaki individualni sili, da se v dobrem razvije do najvišjih možnosti.

Mi, ki smo neznatni kamenčki v tej visoki stavbi, se zato spomnimo vsak čas, da velja nam vsem sporočilo, dospelo človeštvu pred 2000 leti:

Mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje!

Naše zadružništvo v tuji luči.

(Predavanja na XII. mednarodni zadružni šoli v Pragi).

Za nas Jugoslovane je bilo morda najbolj interesantno predavanje o zadružništvu v jugovzhodni Evropi. Specijelno in obširno je o tem predaval dr. E. Kuncz, profesor trgovskega prava na univerzi v Budimpešti. Pa tudi drugi predavatelji so se dotaknili tega vprašanja, kadar je bilo govora o krizi. Pod zadružnim gibanjem v jugovzhodni Evropi so obravnavali gospodarski položaj Jugoslavije, Rumunije in Bolgarske. Zvedeli smo bridko resnico, ki smo jo že sami čutili, pa smo jo še bolj občutili, ko so jo tako drastično slikali drugi.

Dr. Kuncz omenja, da je Mednarodna zadružna zveza spoznala važnost podonavskega problema že preje, nego so o tem razpravljali pravi državniki Francije in Anglije (Tardieu, Macdonald). Ona je uvidela, da je jedro in izhodišče vse današnje gospodarske krize v Evropi katastrofalni položaj podonavskih držav, na drugi strani pa, da se morejo dvigniti iz te krize prizadele države samo z zadružništvom, ki zahteva bratstvo, medsebojno zaupanje in pomoč.

Podonavske države so predvsem agrarne države. V Rumuniji se bavi 80, v Jugoslaviji 76, v Bolgariji pa 83% prebivalstva s poljedelstvom. Cene agrarnim produktom pa so padle na tako nizek nivo, da živi danes kmet v bedi. Ne dobi za svoje izdelke niti toliko, da bi kril stroške produkcije, ne more si ničesar kupovati ter investirati ter tako pomagati obrtniku. Država vsled tega ne more dosti izvažati in kar izvažata, nima zunaj prave cene. Rusija in Amerika konkurirata v skoro vseh poljedelskih proizvodih medseboj in še prav posebno nam, ki delamo in obdelujemo domače grudo še bolj primitivno — brez strojev, in kar je še bolj usodno, brez pravega in enotnega sistema, neracionalno. (O tem smo tudi že mi napisali predlanskem članek „Danes tebi, jutri meni“). Edina rešitev je zadružništvo, ki naj pomaga organizirati produkcijo, racionalno in sistematično pridelovanje tega, kar pridelava naš kmet.

Predavatelj je omenjal nadalje organizacijo našega zadružništva, našo zakonodajo, strukturo omenjenih treh držav pred vojno in po vojni, posebno pa še vpliv povojnih razmer.

Med tem ko sta si Rumunija in Bolgarija kolikor toliko uredila zakonodajo, imamo pri nas še najrazličnejše zadružne zakone in ravno tako različne zadružne sisteme. (Na enotnem zadružnem zakonu se dela že nekaj let!) Med tem ko so se razvile centralne organizacije zapadnih držav naravno, na ta način, da so bile merodajne za ustvaritev centra in zakonov močne in razvite zadruge, je pri nas ujedinjenje prineslo najrazličnejše sisteme iz treh preje ločenih dežel. To se ne da več naravnim putem urediti, tu mora vmes poseči država, in je na pr. v Rumuniji tudi posegla ter uredila razmere.

Še eno zlo smo morali preboleti, naše zadruge namreč: Inflacija je uničila 96% rumunskega denarja-leja, 96% bolgarskega leva, in 90% dinarja, naša prečanska krona je prestala vrhu tega še umetno redukcijo za 75%. Z inflacijo se je sicer kmet pomagal in odplačal dolgove. Toda zadružništvu samemu je inflacija zelo škodovala. Kredilne zadruge so izgubile skoro ase svoje premoženje, ravno tako so prišle ob večino svojega obratnega kapitala konsumne zadruge, ki so prodajale v zaupanju v državo in njen denar — po lastni normalni ceni. Trgovci so pa bili bolj trgovci in so lepo bogateli. Izkoriščali so na eni strani kapital, si vzeli posojilo, kupovali blago, hiše, parcele itd. In ko je bilo treba vrniti najeto posojilo, so odprodali del nakupljenega in poplačali vse....

Radi te in take pregrupacije denarja in premoženja je v vseh omejenih državah posegla vmes država in pomagala, kolikor se je dalo. Centralna banka rumunskih zadrug izkazuje v svoji bilanci koncem leta 1930 cele tri milijarde lejev državnega posojila. Pri nas je dala država na razpolago 500 milijonov Din po Priv. agrarni banki za naše poljedelsko zadružništvo. Predavatelj je omenjal tudi naš Savez nab. zadrug, ki ga je ustvaril in podprl denarno pok. minister financ, Stojanović. Tudi Bolgarska podpira svoje zadružništvo denarno, samo da se čimpreje ojači ona tvorba in ideja, od katere pričakujejo vodilni državniki pomoči.

Ne samo denarno, tudi moralno pomoč dajejo države svojim zadrugam in svojemu zadružništvu. V Bolgariji se predava zadružništvo kot obligaten predmet v ljudskih in srednjih šolah, v Rumuniji skrbijo še bolj za temeljito poznavanje zadružništva, imajo srednje šole pa tudi visoko šolo za zadružništvo. Spet smo tu Jugoslovani na zadnjem mestu. (Na Poljskem predavajo o zadružništvu rekrutom, vojakom. Njih kantine in njili prehrana je v precejšni meri organizirana na zadružni podlagi, da se tako nauče vojaki zadružne organizacije in poslovanja. Mlado in staro, vse vprežejo, da čimpreje doprinesejo, kar so preje zamudili).

Vidimo torej, kako gledajo vodilni državniki naših sosedov na zadružništvo, kako ga vsestransko podpirajo, v šoli, z zakonodajo in končno z denarjem, s „privilegiji“, samo da se čimpreje zajezi nekaj, česar še dobro ne poznajo, pač pa slutijo...

Zapadne zadruge odklanjajo državno pomoč, največ radi tega, da so samostojne, da se lahko individualno razvijajo po svoji mili volji, v ljalni tekmi najboljših. Priznajo pa naše izredne poveljne razmere in težkoče, radi tega ne obsojajo državne intervencije in pomoči s strani države, brez katere ne bi mogli po dveh katastrofah, po inflaciji in po padcu agrarnih produktov, uspevati in dorasti v samostojne in lastnega življenja zmožne tvorbe.

Dr. Kuncz je omenjal nadalje zgodovino in posebnosti naših zadrug. Vse zadruge južноеvropskih dežel so se morale bojevati zoper oderušvo, zoper neizmerno izkoriščanje s strani onih, ki so prodajali kredit in onih, ki so prodajali blago. 30%, 60%, da tudi 120% obresti niso bile redkost!

Kdor je padel tem trgovcem v roke, pa če je rabil kredit, posojilo, ali je rabil blago, posebno še, če je ga je vzel na kredit, se ni več izkopal, postal je suženj, beli suženj trgovca. Baš oni, ki so se najbolj bojevali za svojo svobodo, so poslali najpreje in v največji meri plen drugih, plen onega, katerega so osvobodili, plen vaškega trgovca.

Kot specialiteto je navajal v Rumuniji gozdne zadruge, v Besarabiji ribiške zadruge, v Bolgariji zadruge za tobak in za rožno olje, pri nas pa zdravstvene zadruge, katerih je 61 s 15.000 članov.

Praktičen izhod iz sedanje trajne krize podonavskih držav je videl edino v združništvu — ne samo južноеvropskih dežel in držav, temveč celega Podonavja, ki naj se kot enota sporazume z ostalo Evropo, kateri naj dobavlja svoje proizvode, od nje pa naravno kupuje industrijske izdelke, tako da roka roko umije in drug drugemu pomaga.

Podonavskih dežel so se dotaknili tudi drugi predavatelji. Vsi vidijo tu temne oblake, krizo, ki traja in bo trajala, in za katero iščejo razne leke in recepte.

Oglejmo si torej našo manjšo edinico, našo domačo grudo, kmetijo navadnega kmela, dobrega gospodarja.

Kmet si uredi v svojem zdravem razumu povprečno svojo bilanco in svoj proračun: koliko pridela sam, kaj in koliko mu zmanjka in kako bi kupil to, kar mu zmanjka. Če si ne more kupiti, pa ne bo kupil in bo skušal živeti od tega, kar pač ima. Če ima dovolj živeža, se bo že nekako prebil in preril.

Tako si mora urediti tudi afriška oaza, ki ima dovolj datelnjov in vsega živeža, da shaja s tem, kar ima, in se ne pusti zapeljati od tujca, ki mu nudi steklene bisere za drag denar, na dolg, ki ga nazadnje poplača s svojo neodvisnostjo. In tako si moramo tudi urediti mi, v naši državi, v Podonavju, da trošimo, kar smemo in moremo. Ne smemo več kupovati drugod, kakor izkupimo za svoje drugam prodane pridelke. Pa če živimo tudi primitivno življenje, brez luksusa in steklenih biserov.

Vodja šole, Anglež M. Watkins, je podal svoje mnenje o enakopravnosti in enakem standardu črncev na združnih čajnih plantažah v kolenijah, kjer se ravna po lokalnih razmerah. Naše lokalne razmere so danes take, da se moramo na eni strani omejevati in ne več potrošiti, kot nam dopuščajo te razmere — čeprav v sredini Evrope, na drugi strani pa moramo ustvariti čimprej ono združno tvorbo, ki nas stavlja v red naprednih in združno organiziranih narodov, kot so Danci, Švedi, Finci, Angleži itd. Marsikaterega teh narodov je rešilo združništvo in mu pripomoglo do udobnega materialnega in tudi kulturnega življenja, z združništvom in združnim sodelovanjem so si pridobili potrebno premoženje, gospodarski in moralni ugled.

Tako si moramo tudi mi ustvarjati boljšo bodočnost. Preoblikovati se moramo na zunaj, po naših združnih ustanovah, pa tudi na znotraj, po naši mentaliteti. Bridke nam je povedal predavatelj, pa je bilo dosti resnice.

v tem. Manjka nam enotna zadružna zakonodaja, manjka nam enoten sistem v kreditnih, poljedelskih in konsumnih zadrugah, smo edina država (za Albanijo in Grčijo), ki nima svoje nakupovalne centrale. Partikularizem vsepovsod, razmetanost, pomanjkanje sistema.

Kot konsumenti in državni nameščenci gledamo na vse to, zanima nas razvoj našega kmetijskega združništva, ker je s tem zvezana usoda našega kmeta in s tem tudi naša usoda. Danes kmetu, jutri nam, tako smo pisali že predlanskim, in to se uresničuje že danes. Naša dolžnost je, da podpiramo združništvo vsepovsod. Vera v uspeh samopomoči pri konsumentu naj prodre tudi do našega kmeta, do producenta. Vera je potrebna, zaupanja je treba, pokazati moramo kot konsumenti, kaj se da doseči z intenzivnim delom in s samopomočjo. To naj vidi naš agrarec, naj se organizira in oklene zadružne organizacije. Pomoč in vspodbuda z vseh strani mu je potrebna, da se čimprej organizira, kot smo se začeli organizirati mi konsumenti v naš h nabavljalnih in kreditnih zadrugah.

Kot konsumenti pa se hočemo in moramo tudi združiti ali vsaj sodelovati s kmetom, v kolikor je on konsument za gotove izdelke. Glejmo preko Ljubljane in njenih bojev, glejmo na državo, na podonavske dežele, na krizo v celi Evropi in poslušajmo, kašo sodijo o nas drugi, kak razvoj in bodočnost nam prerokujejo.

Pogledamo lahko tudi nazaj, zgodovino naroda v. S površja so zginili narodi, ki se niso znali pravočasno urediti in se prilagoditi razmeram.

Vidimo, kaj nas čaka, vemo, kaj in kako moramo delati, pa pojdemo na delo!

Univ. prof. dr. France Veber:

Misli o imetju in lastnini.

Že dosedaj nismo mogli govorili o zares ostrih ter končnih mejah med značilnimi vrstami človeškega imetja; zlasti smo tudi videli, kakó velja vprav o družni lastnini oboje: da je sama na eni strani skoro le toliko kakor družna posest in da na drugi strani sama prehaja v zasebno in javno lastnino. Zasebna in javna lastnina sta otroka prvotne zgolj družne lastnine (posesti) in vprav ta otroka prvotnega družnega imetja se danes tako ljulo drug z drugim borita. Samo borba spreminja prvotno družno posest v zasebno lastnino, zasebno pa v javno; in samo borba med javno in zasebno lastnino more storiti, da se izvrši zopet že zadnjič nakazani „tok nazaj“, to je da se javna lastnina zopet povrne v območje in okrilje prvotne zgolj družne posesti. Zato postaja tudi kaj umevno, da sta rodili zasebna in javna lastnina še nekake vmesne oblike imetja in sicer najprej táke, ki so vsa ta nasprotja med družno, zasebno in javno lastnino celó poživile in poostrile.

Mislim tu zlasti na pojav takoimenovanega družabnega imetja, kakor je obistinjeno na pr. v obliki delniških družb, bančnega gospodarstva

in zlasti „kapitla“ kot one posebne sile, pri kateri je vidna samo še „lastnina“, ki vse okrog sebe duši in si vse osužnjuje, dočim ostajajo pravi ter dejanski „lastniki“ nevidni in jih vsaj za povprečni ali ljudski pogled sploh skoroda ni. Omenil sem že, da je tudi vsako tako družabno imetje le poseben slučaj zgolj zasebne lastnine, ki pa prehaja že v javno; toda ta prehod se tu, na točki družabnega imetja, vršina žalost samo takó, da bi v slučaju polne zmage družabnega imetja vsa zasebna in javna lastnina izgubila vprav vse to, kar je ostalo tudi na njih dušeslovno ter socialno dobrega in utemeljenega že od prvotne zgolj družne posesti: na vsej črti bi postalo obnovljeno staroveško suženjstvo, s to razliko, da bi moderni suženj svojega gospodarja sploh ne videl in bi ga zato tudi ne mogel za nič prositi in ne se proti njemu borili. Tako pa postaja obenem tembolj umevno, da je ta lastninski proces rodil še posebno obliko imetja, ki vzbuja že na prvi pogled mnogo več upanja na končno izmirenje vprav v naših dneh takó perečih lastninskih nasprotij; je to oblika zadružnega imetja in njo si bomo še nekoliko točneje ogledali.

O zadružnem in družnem imetju.

Bistvena ozka zveza med današnjim zadružnim in prvotnim zgolj družnim imetjem je že na prvi pogled očividna. Zlasti veže obe ti obliki važna činjenica lastninske skupnosti in to v onem ožjem smislu besede, da obistinujeta obe obliki v enaki meri znano načelo, naj bo delo vseh obenem delo za enega in delo enega obenem delo za vse. Tudi zadružno in družno imetje je lastninsko „centrifugalno“; ali ta njuna centrifugalnost je tudi že njuna lastninska „centripetalnost“. Zato moramo govoriti na ravnost o posebni moralni ali etični zvezi med prvotno družno in današnjo zadružno lastnino. In ta zveza je res bistvena in že sama utemeljuje tudi na pr. teorijo in dejstvo tako zvanega zadružnega življenja prvotnih Slovanov; in dalekosežnega pomena te zveze tudi prav nič ne okrnjujejo enako jasne razlike med obema imovinskima oblikama.

Temeljna razlika med prvotnim družnim in današnjim zadružnim imetjem je zlasti v tem, da je družno imetje, kakor je bilo to zadnjič povedano, pravzaprav samo še zgolj instinktivno ohranjevana dejanska posest in ne prava, namreč zavestno zahtevana in izrečno priznana lastnina. Taka lastnina je šele zadružno imetje in je to potrjeno tudi pa vnanjih znakov takega imetja, kakor so dani na pr. z zadružnim „pravilnikom“, z zadružnimi „predpisi“, z „zakonitim okvirom“ zadružnega gibanja itd. Vprav ta razlika med družnim in zadružnim imetjem pa stori enako umevne in nič manj važne nadaljnje razlike med njima. Podlaga prvotnemu družnemu imetju je psihologija družine in plemena; zato bi bilo tako družno imetje v svoji najbolj ozki obliki le družinsko imetje in je tudi v svojih zgodovinskih obistinitvah ostalo le plemensko ali kvečemu še narodno-rasno imetje. Gre za neko načelno toriščno omejitev vsega zgolj družnega imetja: tako imetje je ter ostane centrifugalno, sredobežno ome-

jeno, pri čemer pa je tu to osnovano samo na instinktivno neposredni zavesti skupnega življenja in skupnih življenskih potreb. Pri združnem imetju pa taka omejitev odpade. Podlaga združnega imetja je psihologija človeka kot duhovnega bitja, združnik je do združnika v razmerju človeka do človeka in ne samo v razmerju človeka do zgolj plemenskega brata. Združno imetje je osnovano na zavestnem poudarku človečanske skupnosti in njegovo gibalno ni krvna, temveč duhovna bližina človeka do človeka. Zato je za združno imetje kaj naravno stremljenje, da se oprosti ozkih družinsko-plemenskih in celó narodnih mej in da se vedno bolj bliža ideji končnega svetovnega, vesoljnega združništva. In vse to stori umevno še tretjo, izvorno razliko med družnim in združnim imetjem. Naravni izvor prvotne družne posesti je na deželi, na kmetih, kjer je družinsko-plemensko življenje še danes najbolj čisto in verno. Naravni izvor združnega imetja pa je v zavestnem stanovskem življenju in zato ni čuda, da so oni znani angleški tkalci bili res prvi pionirji združnega dela in s tem obenem prvi pokrenitelji zares novega lastninskega motrenja človeka in njegovega razmerja do „bližnjega“. Vendar je omenjena globoka moralna zveza med združnim in zgolj družnim imetjem na pr. že pokojnemu Kreku dala prav, da je s tolikim uspehom oživil tvoril združno idejo tudi pri nas in to vprav na deželi, na kmetih, čeprav daje tudi kmetu vprav združna opredeljenost obenem zavestno stanovski ali celo „razredni“ značaj.

Osnovne razlike med prvotnim družnim in današnjim združnim imetjem bi bile torej sledeče: družno imetje je bolj animalno osnovana dejanska posest, združno imetje pa je že prava ter duhovno osnovana lastnina; družno imetje je plemensko-rasno omejeno, plemensko-rasno osredotočeno, združno imetje pa je tudi plemensko-rasno sredobežno in zato zgolj človečanski osredotočeno; družno imetje ima svoj naravni izvor v neopredeljeni skupnosti deželskega življa, združno imetje pa v stanovski zavesti meščana. Že čitatelj sam pa uvidi, da te osnovne razlike med družnim in združnim imetjem niso nikaka enako osnovna nasprotja med njima. Zakaj ne? Zato ne, ker se nam je današnje združno imetje vprav po teh osnovnih razlikah pokazalo le kot razvojno potrebna dopolnitev prvotne imovinske družnosti. Človek je na eni strani zgolj animalno bitje, ki ima tudi poželenje živati; in ta stran človeka je osnovna dušeslovna podlaga prvotne imovinske družnosti. Človek pa je na drugi strani svojstveno izvenživalsko bitje, ki ima tudi hotenje duha, in ta stran človeka je osnovna dušeslovna podlaga današnje imovinske združnosti. In kakor gre v obojem slučaju za enega človeka, ki je animalno in obenem duhovno bitje, tako gre tudi pri imovinski družnosti in imovinski združnosti za eno dejansko imovinsko obliko, za katero je res bistveno samo že omenjeno načelo dela vseh za enega in dela enega za vse: razlika je le v tem, da se to načelo na točki imovinske družnosti obistinjuje po krvni nuji instinkta, na točki imovinske združnosti pa po moralni zavesti duha.

Prvotna imovinska družnost je samo krvno - animalno pogojena družnost, današnja imovinska zadružnost pa je osebno-duhovno obogatena družnost. Družina in pleme ostaneta instinktivni lastninski sili tudi današnje zadružnosti, zadružnost pa je in ostane duhovna lastninska usmerjevalka družinsko-plemenske družnosti.

O zadružnem in zasebnem ter javnem imetju.

Tu se najprej vsiljuje nam že znana ostra razlika med zasebnim in javnim imetjem. Sicer je oboje že prava, hotno utemeljena lastnina in ne samo animalno poželena dejanska posest, vendar ima zasebno imetje vsa j načelno značaj neke izključne lastninske osredotočenosti ali centripetalnosti, javno imetje pa značaj neke izključne lastninske sredobežnosti ali centrifugalnosti. To dejstvo seveda nikakor ne izključuje, da dela v danem primeru tudi zasebni lastnik v korist svojega bližnjega in da postane tudi njegovo delovanje obenem delo za javno blaginjo. In enako utegnejo tudi „upravniki“ javnega imetja poljubno podpirati in pospeševati tudi blagostanje poedinih zasebnikov. Ali vse tako posebno udejstvovanje gre tu na račun izvenlastninskih pojmov, recimo na račun „dobrote“ onega zasebnega lastnika ali na račun „državne modrosti“ teh javnih funkcionarjev. Nikakor pa ni vse to osnovano že v samem pojmu zasebnega in javnega imetja. Da, kolikor bi človeka in njegov razvoj motrili s samih lastninskih vidikov, bi morali celo reči, da zasebno imetje že po lastni naravi izključuje vsako brigo „za drugega“ in da tudi javno imetje že po lastni naravi enako izključuje vsako pravo brigo za človeka posameznika. Zasebno imetje ima v tem smislu neizbežno tendenco, da postaja vedno bolj neomejeno in absolutno in da v vedno večji meri zmanjšuje možnost in procvit „drugega“ zasebnega imetja. Javno imetje pa ima enako neizbežno obratno tendenco, namreč da postaja záse vedno bolj neomejeno in absolutno in da v vedno večji meri zmanjšuje možnost in procvit sploh vsakega „zasebnega“ imetja. Zgodovina je za vse to dovolj glasna priča in se nam je tudi tu spomniti samo nekdanjih „gosposkih“ lastnikov ali pa vprav danes ponekod takó močnega stremljenja po nekem vesoljnem podržavljenju vsega človeškega življenja.

Da me ne bo nihče napačno razumel. Ne trdim, da bi zasebno imetje moralo ovirati brigo za bližnjega, in tudi ne trdim, da bi javno imetje moralo ovirati brigo za človeka posameznika. Trdim samo to, da je tako ali drugačno postopanje le posebna stran človeka, ki ono zasebno imetje ima ali to javno imetje upravlja. Že evangelijska prilika o velblodu, ki bi lažje prišel skozi šivankino uho, nego bogalin v božje kraljestvo, ali tudi o onih posvetnih farizejih in oblastnikih, ki govoré tolíko o narodu in državi, dejanski pa za nikogar prav nič ne storé, pa nam pové to dvojé: da vsak tem težje dela za drugega, čim bolj je osredotočen na razmahu svojega zasebnega imetja, in da vsak tem težje stori kaj za posameznika, čim bolj ga mami le blaginja neke nevidne in abstraktne javnosti. No, z vsem tem pa je tudi že rečeno, ali in káko osnovno razmerje spaja vse

zasebno in javno imetje z današnjim združnim imetjem. O združnem imetju že vemo, da ima v eni potezi značaj lastninske osredotočenosti in značaj lastninske sredobežnosti in da pomenja v tem smislu delo vseh za enega in delo enega za vse. Iz tega pa sledi, da je združno imetje z zasebnim in javnim imetjem na eni strani bistveno sorodno, na drugi pa obema enako bistveno nasprotno: z zasebnim imetjem ga družijo njegova lastninska osredotočenost, z javnim njegova lastninska sredobežnost. Združno imetje ni v popolnem, zato pa v tem bolj važnem delnem nasprotju z vsem zasebnim in javnim imetjem. Bistvo tega delnega nasprotja je naravnost v tem, da dobi samo preko združnega imetja tudi vse zasebno in javno imetje tudi svoje pravo mesto in enkrat za vselej preneha biti to, kar je tolikrat in v toliki meri bilo doslej, namreč ovira za pravo javno blaginjo na eni strani in enako ovira za pravo blagostanje slehernega človeškega posameznika na drugi. Zakaj samo združno imetje odvzame zasebnemu imetju njegovo imamentno tendenco po lastninskem tlačanju „bližnjega“ in samo združno imetje odvzame javnemu imetju njegovo enako imanentno tendenco po lastninskem tlačanju „vsakogar.“

Da me zopet ne bo nihče napačno razumel. Združno imetje pušča po lastni naravi tudi zasebno in javno imetje naprej ohranjeno, toda samo toliko, kolikor je to tudi dejanski in kulturno potrebno. Vpravi tu naj se čitatelj spomni v enem prejšnjih člankov podanih posebnih „lastninskih razlik“, namreč tam orisane potrebne, oddaljenostne, namenilne in izrazne razlike. Tudi in vpravi združno imetje po lastnem bistvu zahteva, da ostane le zasebna last na pr. vse, kar je človeku neobhodno potrebno, da dobi bistvo človeka tudi svoj zasebno-lastninski odraz itd. In na drugi strani tudi in vpravi združno imetje po lastnem bistvu zahteva, da ostane le javna last na pr. vse, kar ima za vsakega le vrednost „sredstva“ (na pr. ceste, mostovi in druge javne naprave) ali tudi vrednost že družno, kolektivno v polni meri upotreblijivega „smotra“ (na pr. gledališča, muzeji, šole itd.). Združno imetje pomenja takó ono točko v lastninskem razvoju človeštva, kjer dobi tudi vse zasebno in javno imetje svojo končnojavno kulturno popravo. In če še pomislimo, da je, kakor zasebno in javno, tudi združno imetje že prava, osebno-duhovno osnovana lastnina, tedaj ni več dvoma, da je samo ideja imovinske združnosti obenem ideja končnega vrhunca sploh vsega imovinskega človeškega razvoja. Seveda je z vsem tem že dovolj jasno izpovedano tudi osnovno razmerje združnega imetja do tako imenovanega zgolj družabnega imetja. To in samo to razmerje je namreč razmerje popolnega in neodjenljivega nasprotja! Družabno imetje je namreč, kakor je bilo to že povedano, samo po videzu „javno“, stvarno pa mu gre značaj naravnost najbolj ekskluzivnega, takega zasebnega imetja, ki ne pozna več nobenega ozira na bližnjega in se celo samo sebe razjeda (boj med delničarji!), dokler samo „eden“ ne uniči vseh drugih, Družabno imetje bi pomenjalo smrt združnega, združno imetje pomenja le smrt družabnega.

Boj med obema še zdaleka ni izvojevan, ali ta boj bo po vsem rečenem neprimerno ostrejši in strahotnejši, nego je vse ono nasprotovanje, ki ga naperja proti združnemu gibanju nekatero zasebno (trgovstvo!) in ponekod tudi javno lastništvo naših dni. —

Moje male misli o imetju in lastnini so končane. Jasno je tudi, da v odmerjenem prostoru nisem mogel vsega povedati in tudi povedanega ne takó podrobno podati, da bi ne ostale še težave in dvomi. Šele s posebno študijo bi lahko bolj utrdil svoje prepričanje, namreč da je tudi gospodarstvo prevažna oblika človeške kulture, da pa dobi vprav ta, gospodarska kultura človeka svoj najčistejši in najbolj dovršeni odraz samo v obliki združnega gospodarstva. Samo združnost je na višjo, duhovno stopnjo poslavljená prvotna imovinska družnost in samo združnost je obenem konča usovršitev vse iz prvotne družnosti nastale imovinske zasebnosti in javnosti.



J. Seher:

Umetno valjenje.

(Konec).

Inkubator postavimo v primernem prostoru, ki ni v bližini prometne ceste, železnice ali obrata, kar povzroča mnogo hrupa in pretreslajev zemlje v okolici. Pred pretreslaji ga zavarujemo tudi na ta način, da ga podložimo z gumijasto ali drugi podlogo. Prostor, v katerem se nahaja inkubator, naj ima srednjo temperaturo med 16—20° C. Inkubator naj ne stoji naslonjen na steno, tudi solnčni žarki ga ne smejo obsevatí. Sploh moramo paziti, da se temperatura preveč ne menjava. V skrajnem slučaju lahko zavarujemo inkubator pred padcem toplote tudi na ta način, da položimo odejo ali parnico čez valilnik. Termometer se pritrdi v valilniku v višini vloženi h jajec. Na mrežo predala položimo mehko podlogo iz flanele ali druge tkanine in nato šele čista, sveža jajca. Valilnik dobro zapremo. Opazili bomo takoj, da temperatura pada. Ne smemo pa privijati stenja v petrolejki, ker se temperatura itak sama zopet dvigne, ko postane jajce gorko. Prve tri dni pustimo valilnik zaprt, jajca so v tem času najbolj občutljiva. Od četrtega dneva naprej pa moramo jajca hladiti in obračati. V to svrho potegnemo mrežo nekoliko iz valilnika in obračamo jajca za ca 45—90 stopinj na ta način, da gladimo po njih z roko vedno v eno smer. Nekateri valilniki imajo mehanično napravo za obračanje jajec. Vsak drugi

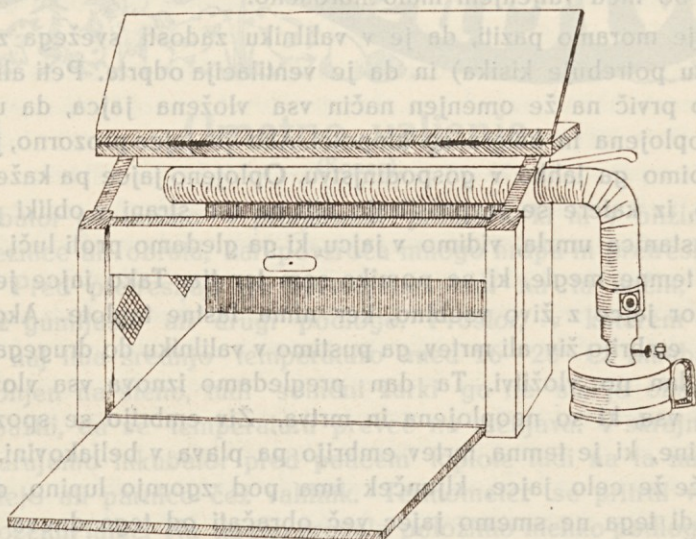
dan pa obrnemo predal v aparatu in sicer zaradi tega, da pridejo jajca, ki so bila položena ob steni valilnika, v bližino k izvoru toplote in tako izravnamo malenkostno razliko temperature v notranjosti aparata. Hlajenje jajec utrjuje žive brstilne stanice (embrijo) in pospešuje menjavo snovi. Obračamo pa jajca zaradi tega, da popravimo razliko v temperaturi, ki je na gornjem robu jajca nekoliko višja kakor na spodnjem, ter tudi vsled tega, da jajčje vrvice preveč ne popustijo, kar bi imelo za posledico, da rumenjaki priraste na jajčjo kožico. Jajca hladimo in obračamo od 4tega do 18tega dneva po vložitvi.

Topel zrak povzroča izhlapevanje vode iz jajčje vsebine. Ako ne bi skrbeli za zadostno vlažnost, bi se vsebina prehitro skrčila, jajčja kožica bi postala suha, embrijo bi ne bil zmožen jajčje kožice preključati in bi se zadušil. Pri preveliki vlažnosti pa brstilna stanica utone. Za merjenje vlage rabimo higrometer, katerih razločujemo več vrst. Najboljši je higrometer na las. Higrometer mora praviloma kazati v začetku valjenja 50—60%, v sredini valilnega časa 40% in proti koncu 80—90%. Vlažnost reguliramo z vodo v posodah, ki jih postavimo pod mrežo predala ali pa obesimo namočeno gobo ali drugo slično v valilnik. Okence, ki je pritrjeno na valilniku, naj bo med valjenjem malo naroseno.

Nadalje moramo paziti, da je v valilniku zadosti svežega zraka (živo bitje v jajcu potrebuje kisika) in da je ventilacija odprta. Peti ali šesti dan pregledamo prvič na že omenjen način vsa vložena jajca, da ugotovimo, katera so oplojena in katera so klopotci. Ako je jajce prozorno, je neoplojeno. Porabimo ga lahko v gospodinjstvu. Oplojeno jajce pa kaže v sredini temno piko, iz katere se razprostirajo niti na vse strani v obliki pajka. Ako je brstilna stanica umrla, vidimo v jajcu, ki ga gledamo proti luči, rdečkasto piko sredi temne megle, ki se pomika sem ter tja. Tako jajce je tudi bolj hladno kakor jajce z živo vsebino, ker nima lastne toplote. Ako nismo sigurni, če je embrijo živ ali mrtev, ga pustimo v valilniku do drugega pregleda, to je 14-ti dan po vložitvi. Ta dan pregledamo iznova vsa vložena jajca in izločimo vsa, ki so neoplojena in mrtva. Živ embrijo se spozna po gibanju vsebine, ki je temna, mrtev embrijo pa plava v beljakovini. 18-ti dan izpolni piščke že celo jajce, kljunček ima pod zgornjo lupino, da ga preključuje, zaradi tega ne smemo jajec več obračati od tega dneva dalje. Do tega časa lahko jajca večkrat hladimo. Lupino morajo piščeta z neprestanim kljuvanjem zmrviti, da nastane odprtina, skozi katero vdihavajo sveži zrak. Končno počne lupina in piščke se pokaže še popolnoma mokro (21-ti dan). Pomagati piščetom iz lupine ni priporočljivo, ker lahko natrgamo tenko krvno mrežico, ki piščke obdaja. Piščke mora samo iz lupine. Lupine je treba odstraniti, da se piščeta ne ranijo. Dvajseti dan vzamemo posodo z vodo iz aparata in položimo v ta prostor val ali flanelo. Pred oknom v aparatu je odprtina, skozi katero padejo piščeta na mehko podlago, ko silijo k svetlobi, ali jih pa sami damo v spodnji prostor, kjer se posuše.

Prvih 15 dni naj bo temperatura v inkubatorju 38 in $\frac{1}{2}$ do 39° C, od 15. dneva naprej pa 39 do 39 in $\frac{1}{2}$ ° C. Med tem časom moramo vsak dan napolniti petrolejko, osnažiti stenj in valjček. Za to opravilo se porabi itak le par minut. Za valjenje potrebujemo v teku 21 dni ca 18 kg petroleja za eno petrolejko.

Prvih 48 ur po vložitvi v inkubator se pokažejo v jajcu oblike glave in života. Krvne žilice se začnejo iztegovati. Tretji dan začne srce delovati, vrečica v rumenjaku in kožice rumenjaka se raztegnejo. Četrty dan začne embrijo dihati, glava in udje se izoblikujejo, nastanejo pljuča, jetra in žolč, sedmi dan se pokaže koža in kljunček, enajsti dan je telesce izoblikovano, samo kožica rumenjaka (allantois) in vrečica (amnion) v rumenjaku, t. j. kožica, katera obdaja embrijo, je še izven telesca. Devetnajsti dan se vrečica v rumenjaku potegne v telo. Kožica rumenjaka se skrči, embrijo predre jajčno kožico, ker leži z glavo na topem koncu jajca, v zračni prostor in delovanje pljuč prične. 48 ur po izvaljenju ne potrebujejo izvaljena piščeta nobene hrane, ker vsebuje vrečica v rumenjaku še zadostno hranilnih snovi. Kokoške pasme se valijo 21. dan, izjemoma tudi 20. ali 22. dan. Mahovce oddamo v umetno kokljo inkubator se pa prezrači in desinficira.



Slika predstavlja umetno kokljo, ki jo kurimo s petrolejko toliko časa, da se piščeta skubijo, t. j., ko dobijo namesto maha perje. V praksi uporabljamo pa tudi še umetne koklje, ki dobijo toploto po elektriki ali iz navadnih peči. V lanskem „Zadrugarju“ na strani 114 pa smo že opisali umetno kokljo, katero poslužujemo z vrelo vodo. Prve dni potrebujejo piščeta v umetni koklji temperaturo ca 32° C, katera se v toku 3 mesecev stopnjema zniža.

Vzgojo in prehrano umetno izvaljenih piščet pa bomo obravnavali v posebnem članku.



Vabilo na občni zbor.

I. redni občni zbor Čebelarске zadruge uslužbencev državnih železnik v Ljubjani, r. z. z. o. z. se bo vršil dne 15. januarja 1933 v prostorih glasbenega društva „Sloga“ v Ljubljani.

Po čl. 34. zadrुžnih pravil ima vsak član le en glas, ki ga mora osebno oddati.

Občni zbor se bo pričel ob 9. uri predpoldne.

Dnevni red:

1. Otvoritev občnega zbora;
2. poročilo upravnega odbora;
3. blagajniško poročilo o letnem zaključku;
4. poročilo nadzornega odbora;
5. razrešnica upravnemu odboru;
6. volitev članov upravnega in nadzornega odbora, ki so izstopili po čl. 16 in 23 zadrुžnih pravil in
7. slučajnosti.



F. M.: Božične potice iz kuharskega tečaja nabavljalne zadruge.

Preprosto kvašeno testo za potice. V posodi stepamo mleko, jajca, rumenjake, sladkor in sol na toplem tako dolgo, da se vse enakomerno pregreje. To vlijemo potem na pogreto moko, čemur dodamo še raztopljenega masla, nastrgane limonove lupine in vzhajan kvas. Nato stepamo naprej, in sicer tako dolgo, da se začno delati mehurčki in da se testo loči od sklede in kühalnice. Ko je testo tako pripravljeno, ga potresemo ob straneh z moko, da se ne prime sklede, nakar ga pokrijemo s

pogretilim prtičem in postavimo na toplo shajat. Dovolj shajano testo razvaljamo in razlegnemo na vse strani na prt, ki smo ga bili potresli z moko, potem pa pomazemo z nadevom in tesno zavijemo. Naposled ga denemo v pomazan model, ki ga postavimo na toplo. Vzhajano potico potem prav lepo rumeno zapečemo.

Za tako testo je treba: 1/4 litra mleka, 2 rumenjaka, 2 jajci, 8 dkg sladkorja, 10 dkg masla, kavno žličko soli, 3 dkg vzhajanega kvasa in 60 dkg moke.

Fino kvašeno testo naredimo ravno tako kakor navadno, samo da zmešamo zanj nekoliko več dobrih stvari, in sicer: 1/4 litra dobrega mleka ali sladke smetane, 6 rumenjakov, 10 dkg sladkorja, kavno žličko soli, 15 dkg masla, nekoliko limonove in pomarančne lupine, 3 do 4 dkg kvasa in 75 dkg moke.

Krhko kvašeno testo. Na deski zdrobimo maslo z moko, čemur pridenemo še presejanega sladkorja, rumenjake, limonovo lupinico, kislo smetano in vzhajan kvas. Vse skupaj nato dobro in naglo pognetemo v testo, ki ga razvaljamo in zložimo; ko je to storjeno, ga še dvakrat ravno tako razvaljamo in zložimo, naposled ga pa pustimo pol ure na hladnem počivati. Ko je testo dovolj shajano, ga še enkrat razvaljamo, nakar ga pomazemo, zavijemo in spečemo prav tako kakor preprosto kvašeno testo.

Za tako testo je treba: 75 dkg moke, 50 dkg sirovega masla, malo soli, 12 dkg sladkorja, 4 rumenjakov, limonove lupinice, četrt litra kisle smetane in 4 dkg kvasa.

Nadevi za potice. Orehov nadev I. 25 dkg sladkorja kuhamo s četrt litra vode tako dolgo, da se zgosti. Potem ga ohladimo in vlijemo na 40 dkg zmletih orehov. Ko pridenemo tej zmesi še dva rumenjaka, 10 dkg masla, nekoliko limonove lupinice, cimeta in par žlic kisle smetane, je nadev gotov.

Orehov nadev II. 40 dkg zmletih orehov oblijemo najprej s četrt litra vrelega mleka, nato pa umešamo vanje 20 dkg sladkorja, 5 dkg sirovega masla, limonove lupinice, cimeta, žlico ruma in eno jajce.

Orehov nadev III. V dobro položeni kastroli zarumenimo 30 dkg sladkorja in ko se slatkor speni, prilijemo za eno zajemalko mrzle vode, nakar pustimo da se vse dobro prekuha. Potem stresemo noter 40 dkg zmletih orehov, 15 dkg sladkorja, košček masla ali par žlic kisle smetane in 2 jajci. Vse skupaj odišavimo s cimetom, klinčki in limonovo lupinico.

Fin orehov nadev. 40 dkg orehov poparimo najprej s četrt litra sladke smetane ali dobrim mlekom, nato pa stresemo noter 30 dkg sladkorja, tako zmes odišavimo z limonovo lupinico, žlico ruma in cimetom. Posebej pa zmešamo 15 dkg masla s tremi rumenjaki in s par žlicami smetane. Testo pomazemo najprej s tem, nato pa še z orehovim nadevom, po vrhu vsega pa posujemo 15 dkg rozin.

Meden nadev. 3/4 kg medu zavremo, v to stresemo 40 dkg orehov, 10 dkg moke, žlico ruma, cimeta, stolčenih klinčkov in limonovih lupinic.

Tak nadev ne sme biti prehladen, ker se potem preveč strdi in se težko maže, prevroč pa tudi sme biti, ker bi potem testo ne shajalo. Na lepo enakomerno pomazano testo posujemo še nekoliko zmletih orehov.

Rozinova potica I. 25 dkg masla umešamo s 25 dkg sladkorja, čemur pridenemo 4 rumenjake, nekoliko dobre kisle smetane in naposled še sneg iz 4 beljakov. Tak nadev namažemo na zvaljano kvašeno testo, ki ga potresemo po vrhu še z rozinami (40 dkg), katere smo poprej skrbno izrabili in pokapali z rumom.

Rozinova potica II. 20 dkg masla umešamo dobro z 20 dkg sladkorja, nakar pridenemo zmesi še tri rumenjake, par žlic smetane in limonove lupinice. To namažemo na testo, po vrhu pa potresemo še četrt kg izbranih rozin.

Lešnikov nadev I. 1/2 kg praženih olupljenih in zmletih lešnikov poparimo s četrt litra vrele smetane ali z dobrim mlekom. Posebej umešamo 25 dkg masla ali pa četrt litra smetane s tremi rumenjaki, čemur dodamo še 25 dkg sladkorja, malo vanilije, ohlajene lešnike in nazadnje še sneg treh beljakov.

Lešnikov nadev II. 30 dkg sladkorja zarumenimo, zalijemo nekoliko z vodo in prevremo. Nato stresemo noter 40 dkg olupljenih, prepraženih in rezanih lešnikov, nekoliko kisle smetane, 10 dkg masla in 2 jajci.

Čokoladni nadev. 20 dkg masla umešamo prav dobro z 20 dkg sladkorja in 5 rumenjaki. Tej zmesi dodamo 20 dkg zmehčane ali nastrgane čokolade in nazadnje še sneg 5 beljakov. S lakim nadevom pomažemo zvaljano testo, ki ga potem potresemo s 15 dkg praženih, zmletih mandljev.

Mandljev nadev I. Najprej umešamo 20 dkg masla in četrt litra smetane s tremi rumenjaki, nato pa pridemo 25 dkg sladkorja, nastrgane limonove lupinice, 40 dkg zmletih mandljev in nazadnje sneg 3 beljakov. S tem nadevom pomažemo razvaljano testo, ki ga po vrhu potresemo s 15 dkg suhih zmletih mandljev. Tak nadev pa lahko napravimo tudi samo iz masla, sladkorja, smetane in rumenjakov, s čimer pomažemo testo. Po vrhu nadeva potresemo vse mandlje, nato pa pomažemo vse skupaj s trdim snegom. Tako pripravljena potica je rahla in sočna.

Mandljev nadev II. 60 dkg zmletih mandljev in četrt kg sladkorja denemo v pekač in svetlo zarumenimo. Nato stepemo 5 beljakov, ki so nam ostali od kvašenega testa, z žlico sladkorja v trd sneg, ki mu prav narahlo primešamo polovico mandljev. S takim nadevom namažemo testo, po vrhu nadeva pa potresemo še ostale mandlje in sladkor.

Mandljev nadev III. 25 dkg sladkorja kuhamo s četrt litra vode. Ko se sladkor zgosti, ga vlijemo na 40 dkg mandljev. Tej zmesi primešamo še 20 dkg masla in 4 rumenjake, če je pa še pregosta, jo razredčimo s par žlicami dobre sladke smetane.

Makov nadev. 1/2 litra drobno zmletega maka kuhamo s približno četrt litra mleka tako dolgo, da se zgosti. Ko se to nekoliko ohladi, pridenemo 20 dkg sirovega masla in 15 dkg sladkorja.

Pripombe h krojni poli oblek.

K števil. 1. Otrok hitro raste in kmalu mu je vse premajhno, zato pa naj ima samo toliko oblek, kolikor jih sproti potrebuje. Ko je ena strgana, mu kupimo drugo. Zlasti dobro moramo premisliti, kadar kupujemo otroku plašč. Za šolarje so najprimernejši trenčkoti in hubertusi. Varujejo jih pred vlago in mrazom vso jesen, vso zimo in tudi na pomlad in ker niso krojeni priležno, jim ne postanejo tako hitro premajhni. Za trenčkote se dobi v naši prodajalni specialno blago trenčkot v drap in zeleni barvi, za hubertuse pa kamelsko kosminje, ki je tudi v zalogi, in sicer zelenega temnorjavega, črnega, sivega in temnosivega v treh kvalitetah.

Navadno je plašč podšit s podlogo, torej tako, da je podloga v plašč všita. Za podlogo, ki se v trenčkot všije, imamo v združni prodajalni karirani serž v lepih temnih barvah. Gotovo pa veste, da se topla podloga iz kamelskega kosminja lahko tudi izdelava popolnoma zase in potem, kadar se pač hoče, vpne v plašč. Dokler ni mraza, nosi torej otrok samo plašč brez podloge, pozimi ga pa greje še topla podloga, ki jo v plašč vpnemo.

Priprava blaga in prikrojjevanje. Preden začnemo šivati, moramo vsako blago prelikati od leve strani čez mokro tenko cunjo, da nam pri likanju med delom ne vskoči. Likati moramo vselej toliko časa, da postane blago popolnoma suho, in sicer zato, da se pri šivanju ne mečka. Ko je blago tako pripravljeno, ga prepognemo in ob robu spnemo, zato da se med prikrojjevanjem ne premika, nato ga pa položimo na mizo ali desko tako, da imamo živ rob obrnjen proti sebi. Kroji se polagajo po dolžini blaga v eni smeri. Na smer moramo paziti zlasti pri blagu, ki ima dlakasto površino. Sicer je pa treba polagati kroje vedno tako, da se blago dobro izrabi in da je čim manj odrezkov. Če hočemo imeti na hrbtu gubo, tedaj jo moramo najprej narediti na pripravljenem blagu, nakar šele položimo na blago kraj in prikrojimo hrbet. Najprej se prikroje večji deli (prednji del, hrbet, kapuca, rokav), iz ostankov se pa urežejo še rokavi, sedla, žepi, pas, zapestnika in spodnji in zgornji ovratnik. Vrhnji in spodnji del ovratnika prikrojimo vselej iz poševnega blaga, in sicer vrhnjega iz celega kosa, spodnjega pa iz dveh, ki ju zadaj v sredini sešijemo. Da se ovratnik ne viha, vložimo vanj platno. Platno vložimo tudi v rever. Posamezne dele označimo ob kroju s kredo, nakar označene črte prešijemo z navdarkom. Z navdarkom zaznamujemo tudi sredino sprednjega in zadnjega dela. Za šive dodamo na rami in pri rokavu po 3 cm, pri strani po 3 do 4 cm, pri vratnem in rokavnem izrezu po 1 cm, pri dolžini rokava 4 cm, pri dolžini plašča pa 4 do 6 cm. Sedlo, ki je podloženo ali obrobljeno z usnjem, je všito v ramo in v rokavni izrez skupaj z rokavom, prosti del se pa zapenja z gumbom na prednik. Prednji del podložimo z mehkim sirorvim platnom, če je plašč brez podloge, se všije v prednji del samo toliko platna, kolikor je široko blago, s katerim je preoblečena fazona. Ker imajo otroci vedno polne žepe, je dobro, če jih podložimo z močno pod-

logo, še bolj trpežni pa so, če vložimo vanje mehko platno. Žepe zgotovimo same zase in jih šele potem, ko je plašč že popolnoma gotov, prišijemo nanj. Napačno ni, če vložimo platno v rob rokava v zapestju.

Kapuco je treba najprej sešiti, nato pa razlikati šiv in ga dobro občiti. Da se vrhnji del kapuce ob vratu ne razvleče, ga podložimo s podlogo ali pa z enakim blagom kakor je plašč. Ko kapuco ob vratnem izrezu še zarobimo in ko naredimo gumbnice, jo pripnemo pod ovratnik plašča, kamor smo prišli gumbce. Če se pri pomerjanju plašč popravlja, se mora vedno popraviti tudi kraj, zato da se po njem lahko brez skrbi in brez napake prikroji podloga. Če je podloga v plašč vpeta, se sešije na rami in ob straneh. Robovi se obrobijo z močnim trakom, da se gumbnice ne razvlečejo. Gumbnice se naredijo ob vratnem in rokavnem izrezu in pa po dolžini obeh sprednjih delov, ker samo tu se pripenja podloga v plašč, dočim visi spodaj popolnoma prosto.

K šte v. 2. Šest do devet let stari deklici sešijte tako obleko, in sicer iz cvirnastega barhenta. V zadružni prodajalni dobite križastega in črtastega v zares lepih barvah in vzorcih, lahko si pa izberete tudi rižast pralni žamet z vzorcem. Lepe praznične oblekce pa sešijte iz gladkega žameta, ki ga je vse polno v zalogi.

Da se boste z večjim veseljem in pogumom vsedli k šivanju, sem vam pripravila kraj za res zelo preprosto in čedno oblekco. Za ovratnik vzemite popelin ali pa pralno svilo. Tudi usnjene in pletene pasove za take oblekce dobite v naši prodajalni.

K šte v. 3. Mislim, da vam tudi šivanje te obleke za vašo petnajst let staro hčerko ne bo delalo preglavic, saj bolj preprosta skoraj ne more biti. Za tako obleko zahtevajte v zadružni prodajalni tvid, volneni popelin ali pa modni diagonal, ki se dobi v rjavi, zeleni, modri in rdeči barvi. Dopadel se vam bo tudi gladek žamet, ki je v zalogi v tako lepih barvah in vzorcih, da se boste kar težko odločili za to ali ono. Ovratnik je lahko tudi skvačkan iz volne ali svile. V zadružni prodajalni pa dobite tudi pletene in svilene šale, ki jih lahko uporabite namesto ovratnika.

K šte v. 4. Predpasnik nam varuje obleko in zato ne bodimo pri delu brez njega. Predpasniki, ki se predpašejo pri kuhanju, so navadno iz belega ali vsaj svetlega blaga, za druga dela so pa iz temnomodrega kambrika ali črtastega kanafasa. Za kuhinjske predpasnike imate v zadružni prodajalni na razpolago vse vrste šifonov in platna, poleg tega tudi cefir, črtast in kariran, za delavne predpasnike pa tiskovino in kambrik.

Predpasnik mora biti dovolj velik, da zares varuje obleko, biti pa mora tudi komoden, da nas pri delu ne ovira. Krojev za predpasnike je vse polno. Gospodinja preizkuša navadno več vrst blaga in krojev za predpasnike, naposled pa ostane pri tistem, ki se ji zdi najbolj primeren. Pri kroju, ki sem ga narisala na polo, je nekaj novega; prednji del predpasnika se namreč pripenja kar na obleko na rami. Gumbi iz biserne matice, katere prišijemo v ta namen na vsako ramo, ne kvarijo obleke tudi takrat ne, če

nimamo predpasnika, prihranijo nam pa precej blaga za naramnice in tudi nekaj dela pri vsakokratnem likanju. Poizkusite torej enkrat tudi predpasnik brez naramnic.

K šte v. 5. Če boste za zimo potrebovali volneno obleko, boste v naši prodajalni kaj lahko izbrali blago za njo. Tvida dobite, kakršnega hočete, boljše in cenejše vrste. Prav lepo je pa blago, ki je na oči kakor tvid, samo da ima na eni strani prav diskreten vzorček, na drugi strani je pa gladko. Blago ima prav za prav lice na obeh straneh. Ripsi, popelini in razni volneni krepki, ki je z njimi prodajalna zelo dobro založena, so za tako obleko tudi primerni. Za praznične obleke smo pa dobili novo vrsto blaga, ki se imenuje flamizol, in je zares lep za oči. Ker je težak, pade obleka iz takega blaga zelo lepo.

K šte v. 6. Za plašč vam pokažejo v zadružni prodajalni razne vrste angleškega blaga, ki je primerno zlasti za gladek sportni plašč, za kakršnega imate narisane kroje na poli. Angleško blago si vzemite za plašč, katerega boste veliko nosili, za boljši plašč pa velur ali sukno, ki je tudi v lepi izbiri. Za ovratnike in zapestnike vam lahko postrežemo s kožuhovino, prav lepim plišem in astrahanom.

Pripombe h krojni poli otroškega perila.

K šte v. 1 in 2. Ker se otroci ponoči radi razbrcajo, jim morate sešiti take spalne srajce, iz katerih res tudi s silo ne bodo mogli zlesti. Za tak „prisilni jopič“ imate na krojni poli celo dva kroja, enega za najmanjše do enega leta, drugega pa za večje, do treh let stare poredneže. Za zimo se take spalne srajčke sešijejo iz tople flanele ali barhenta, posebno lepe so iz barhenta piké, bodisi belega ali vzorčastega. Če je srajčka iz vzorčastega barhenta, je lepo, ako so zapestniki iz enobarvnega blaga, dočim se enobarvne srajčke okrase z vezanimi zapestniki in ovratniki.

K šte v. 3. Ako boste peljali svojo malo gospodično pozimi na sprehod, ji oblecite čez oblekco še toplo jopico. Tako jopico sešijte iz mehke enobarvne flanele ali barhenta piké in jo obrobite s pisanim robom ali kožuhovino. Lahko jo pa tudi spletete ali skvačkate iz volne po kroju, ki je na krojni poli. Zlasti topla je taka jopica iz flanele, podložena z vatelinom in prešita tako kakor so prešite odeje.

K šte v. 4. Če mislite splesti tako oblekco, vzemite lahko volno v raznih barvah, lahko jo pa tudi napravite iz enobarvne volne.

K šte v. 5. Za slinčke je primeren barhent piké, delajo se pa tudi iz raznih šifonov in kotonine.

K šte v. 6, 7, 8. Otroške kombinacije se šivajo kakor kombinacije za velike, in sicer iz šifona, kotonine, batista, popelina, za zimo pa največ iz pisane ali enobarvne flanele, okrase se pa s preprostim vezanjem ali čipkami.

K šte v. 9. Tudi otroške pižame se sešijejo iz flanele ali barhenta, lahko se pa tudi predelajo iz odložene mamine domače obleke.

K šte v. 10. Za take pletene ali kvačkane copatke dobite v zadružni prodajalni raznobarvno debelo volno.

Otroško zimsko perilo se šiva ponajveč iz flanele ali barhenta. Ker je flanela mehka, jo imamo za otroško perilo rajše kakor barhent. V naši prodajalni dobite prav lepo flanelo, enobarvno, črtasto in karirano v lepih svetlih barvah, tako da boste lahko sešili otrokom za Božič lepa in praktična darilca. Pa ne samo iz flanele, tudi iz barhenta piké, ki je v zalogi bel in vzorčast, sešijte tople spalne srajčke, hlačke, životke itd. Za drugo perilo Vam pa nudi naša prodajala vse polno raznih šifonov, popelinov in ripsov, belih in barvastih, cenejših in dražjih.

P. s. Došla je nova poštljka damskih, moških in otroških galoš, snežk, škornjev in vseh vrst čevljev. Zadrugarice in zadrugarji, ki boste potrebovali nove snežke, galoše ali čevlje, oglejte si našo izložbo in zalogo!

I. Zorec:

Naši prazniki v luči vraž in praznoverja*)

Božič — sveti večer — bádnik — badnjak.

Božič, mali bog, je Jezušček, bádnik je belokranjska beseda za „bednik“ izg. bdnik, temu je podoben srbskohrvatski badnjak (lat. vigilia) od stsl. bdeti ali čuti (vigilare).

Srbom je badnjak panjič, „što se u oči božiča (božični večer) loži na vatru“; Bolgari mu pravijo budnik.

Beseda božič je bila domača že starim Slovencem, in sicer v pomenu domačega božiča (malika), kakor so tudi Rimljani imeli penate in lare (Penates et Lares).

Stari Slovani so v predkrščanski dobi o božiču praznovali veliki zimski ljudski praznik: zimski sončni kres, to je čas, ko dan začne rasti, kakor so tudi slavili letni sončni kres, to je čas, ko se dan začne krajšati: — o kresi se dan obesi.

Božične in kresne vraže in navade nas spominjajo nekdanjih paganskih šeg, ki so se v njih ohranile. Krščanska cerkev je namreč bila tako modra, da je zatirajoč paganske malike, na vso moč odnehavala novim krščanom in jim puščala stare šege, kolikor se je le dalo. Tako se je stari zimski sončni kres (vsaj pri nas in pri Srbohrvatih) prekrstil v božič, čeprav je to ime paganskega postanka, kakor smo videli.

In dasi je med sedanjimi božičnimi vražami še prav dosti paganskih, vendar niso vse paganske, marveč so se priteknile v poznejši (krščanski) dobi.

Dekle v Metliki in okolici hodijo v mraku na dvorišče po drva za kuho, in katera prinese v naročju naglo si naloženih polen „na par“, se leto osorej omoži.

*) Zajemam pogiavitno iz J. Navratila, nekoliko iz Valvazorja in lastnega opazovanja. — Primerjaj prispevek „Nekaj o slovenskem vraževanju in praznoverju“ v zadružnem koledarju za l. 1933. — Ž.

Skoraj po vseh slovenskih krajih na sveti večer „vlijajo“ v mrzlo vodo raztopljen svinec. Po svinčenih podobah, ki nastanejo, si zlasti dekleta pre-rokujejo, „katerega stanu“ bo dotični ženin.

Na sveti večer (o polnoči) se živina pogovarja o bodočih zgodbah v domači hiši in o svojem življenju. To verujejo tudi hrvaški Slovenci.

Kdor hoče slišati, kaj živina govori to noč, se mora skriti v hlev ali nad hlev in mora s seboj imeti seme praproti ali stelje, ki cvete in zori kresni večer.

Neki praznovorni gospodar bi bil rad poslušal, kaj bo živina govorila. Poredna hlapca to zvesta in se skrijeta pod jasli. O polnoči pride gospodar in hlapec s spremenjenim, debelim glasom vpraša drugega hlapca: „Zakaj si tako potrtn nocoj“? — „Kaj ne bi bil“, odgovori oni, „naš gospodar bo umrl, preden mine leto in dan...“ Gospodar je verjel, da sta govorila vola. Od strahu je zbolel in res umrl prav kmalu.

V Istri, pripoveduje Valvazor, je bila navada, da je vsak gospodar za sveti večer iz šume prinesel velik panj in ga vrgel na ognjišče, ki je bilo na fleh, kakor je še dandanes po vsem Primorju, sredi izbe ali kuhinje. In ko so ta večer večerjali, so po žlico ali košček vsake jedi dejali tudi panju, češ, naj jê. Ta navada — ali je še živa, ne vem — je ostanek paganstva, ko so naši predniki še žrtvovali domačim bogovom ali malikom. Cerkev jo je zatirala, prav zatreti je ni mogla, nje sled se je nekod še ohranil. Ali ste že opazili, da nekod nekaj kapljic vina izlijó, preden pijó? In da krušno drobtino, ki je pala po fleh, vržejo na ogenj? —

Goriški Slovenci ob svetem večeru menda še zažigajo panj (badnik) in mu ponujajo vina in ga z nekaj vinskimi kapljicami polivajo. Tudi na Krasu še poznajo to navado.

Srbi posebno častijo božične šege. Badnjak jim je kakor svetinja. Ko ga posekajo, ga pozdravijo: „Dobro jutro i čestit ti badnji dan!“

Tudi Hrvati žgó badnjak in ga polivajo z vinom.

Beli Kranjci oprezujejo pod polnočnico, da bi videli, kako se nebesa odpro; kdor bi videl, bi vse dobil, česar bi si zaželel tisti srečni trenotek.

To isto verujejo skoraj vsi Slovani; pa tudi Nemci nekod, le da se njim nebo odpira o polnoči na dan starega leta.

Ko sveti večer na Dolenjskem prižgo v sobi luč, se brž ozro po sencah na steni; komur bi senca bila brez glave, ne učaka leto osorej.

Če sveti večer brez vzroka ugasne lnč, bo to leto v hiši kdo umrl.

Kdor k polnočnici s seboj vzame tri fižole in trinogat stolček iz de-veterega lesa, vidi vse čarovnice, ki so v cerkvi. Storiti mu je takole: Ves les za stolček mora biti moškega spola, na pr. hrast, gaber itd, in ne žen-skega spola, na pr. smreka, bukev, breza itd. Delati ga mora začeti še pod svitom na god sv. Lucije in nadaljevati z delom vsa jutra pred svitom tja do bo božiča. Med delom ne sme spregovoriti nobene besede. Ob pov-zdigovanju pri polnočnici naj poklekne nanj, pa bo videl čarovnice, ki se vse obrnejo nazaj.

Čarovnice tudi spoznaš, če, gredoč k polnočnici, na križpotju pobereš tri kamenčke, jih vržeš v cerkvi v kropilnik, vzameš ven in tiščiš v pesti. Med povzdigovanjem bodo vse čarovnice oltarju obrnile hrbet.

Vidiš jih tudi, če si vso obleko obrnil in se med povzdigovanjem ozrl po babah. Tiste, ki hrbet kažejo oltarju, so čarovnice.

Tudi tisti, ki prvi pride k polnočnici in novce pomoči v večno luč, bo videl vse čarovnice: vsaka ima kablico (golido) na glavi.

Med polnočnico naj dekcle gre gledat v vodo, pa bo videlo podobo svojega bodočega moža, verujejo na Dolenjskem.

Zato da živina, ko se pogovarja to noč, ne bi tožila, da strada, ji gospodarji po mnogih slovenskih krajih pokladajo mrve, ko se vrnejo od polnočnice. Po nekaterih krajih ji dajo tudi božičnega belega kruha, da se živina bolj in rajši redi. Tako pravijo na pr. na Dolenjskem. Nekateri kar povedo prav lepo: „Ker se o božiču vse veseli, naj tudi živina kaj bolj-šega dobi“.

Božični ali sveti večer kropijo blagosloveno vodo po hiši in hlevu in drugih poslopjih in kadijo s kadilom. Z blagoslovljeno vodo (tudi pagani so imeli tako vodo) in s kadilom so že pagani od hiš in staj odganjali bése in vešče.

Nekod dajo sveti večer na mizo h kruhu božičniku tudi otrobov. Če med letom zbolí kakovo živinče, se mu med oblodo da pest teh otrobov, pa ozdravi. Še drugod vedo, da so ti otrobi dobri tudi za bolečine v zobeh in za grižo.

Na dan svetega večera zatakaj vino, drugi (božični, sveti) dan poglej, ali je okoli vehe suho ali vlažno; če je mokro, bo vinska letina dobra, a če je suho, bodo jeseni suhi tudi sodi.

Če je božična noč svetla, bodo drugo leto žitnice in kleti prazne. Zelen božič — bel vuzem (velika noč).

O božiču zeleno — o veliki noči sneženo.

O božiču pred vrati — o veliki noči za pečjo.

Koleda (koledovanje), koledniki.

Koleda je bila tudi paganska šega. Zdaj traja od božiča do svetih treh kraljev. Kalendae so bile starim Rimljanom prvi dan vsakega meseca — po grški šegi pa zlasti prvi dan meseca januarja. Po tej šegi so Rimljani brupno praznovali koledo. Našemili so se, plesali z ženskami in počeli očitne nespodobnosti, hoteč na ta način častiti boga Baka in božico Venero. Slavili so jo po paganski šegi tudi prvi kristjani in cerkev se je tje do poznega srednjega veka trudila, da bi ji dala krščanski značaj, ko je že odpraviti ni mogla.

Zdaj koledujemo le s pesmijo. Ponoči hodijo koledniki od hiše do hiše in zapoje kratko pesem o sv. treh kraljih, da dobo primeren dar. Po dnevi pa koledujejo takisto s pesmijo dečki, našemljeni v „Gašparja, Miho in Boltezarja. Vendar šega koledovanja gine bolj in bolj.

Staro leto.

Stari narodi so dan računali od večera do večera, to je od sončnega zahoda do sončnega zahoda. Tako tudi naši predniki. Zato so začeli praznike praznovati že zvečer pred dotičnim dnevom: božič, kres itd.

To velja tudi za „staro leto.“ Trdi, pravi Slovenci namreč zadnjemu dnevu v letu pravijo staro leto a ne „Silvestrovo“ ali „Silvestrov večer,“ kakor govorijo le Nemci.

Slovenci nekod na staro leto proti polnoči hodijo iz vasi na tak kraj, kjer se stika dvojna meja med vrtovi ali njivami. Tam na mejnik molče devajo nogo na nogo in prisluškujejo v vas. Potlej se molče vrnejo domov in šele zdaj povedo, kaj so slišali. Če je kdo slišal, da se tolče ali žaga v kateri hiši ali da joka otrok, — pomeni to, da bo v dotični hiši prihodnje leto kdo umrl; če se gode, bo svatba; če sliši, kakor da bi se kaj podiralo, bo v tisti vasi požar.

Na dan starega leta sliši, kdor ima pri sebi praprotno ali steljno seme, pogovor živine.

A kdor na sveti večer, starega leta zvečer in zvečer pred sv. tremi kralji gre tako daleč od hiše, da petelina več ne sliši, zve vse zgodbe bodočega leta.

Po mnogih naših krajih slovenska dekleta pod polnočjo starega leta mečejo čevelj čez glavo nazaj proti vratom. Če se čevelj s sprednjim koncem obrne proti vratom, pomeni to, da bo dekle šlo iz hiše (se bo omožilo); če pa se čevelj s prednjim delom obrne v sobo, bo reva še eno leto ostala doma.

Kakor božični večer se tudi starega leta zvečer z blagoslovljeno vodo kropijo poslopja in kadijo s kadilom.

(Se bo nadeljevalo.)

Strmiški:

Bloška Lenčka in še to in ono*).

(Konec)

Že uvodoma sem bil omenil, da je bloška Lenčka predhodnica bavarske Rezike. To po vsej pravici. Njeni „prividi“, ali kakor smo takrat rekli, njena „zamakovanja“ so tako podobna prividom omenjene Rezike, da bi lahko, če ne bi bil pošten kronist, prepisal cele odstavke iz brošure, ki bi se skoro dobesedno lahko nanašali tudi na Lenčko. Zaradi omejitve prostora pa tega tudi ne morem storiti, pač pa naj navedem nekaj drugih posebnosti, katere smo opazovali pri Lenčki, v brošuri o Reziki pa niso omenjene. Lenčka je hodila od nedeljah k jutranji maši na tako zvani stranski koriček nad žagrado. Med povzdigovanjem se je „zamaknila“, kmalu na to se pa zdrznila, se malo stresla, no, bilo je konec „privida“. Po maši je bila obhajana. Po obhajilu je nekaj časa mirno klečala, v hipu pa

*) V zadnji štev. citaj na str. 349 v 3. vrsti od zgoraj meslo „večkrat popreje“ — večkrat pozneje.

butnila s čelom tako močno na kamenito stopnico, da se je čulo po vsi cerkvi.

Oseбно sem jo spoznal proti koncu sedme desetletnice prejšnjega stoletja. Sodim, da je bilo tisto leto, ko je bila vojna v Bosni in Hercegovini. V šolo takrat še nisem hodil. Vem pa, da sem imel prve čevlje, ki so bili pretesni in so me strašno ožulili. Mati me je peljala v farovž, češ da me mora predstaviti Lenčki. Stopila sva v „hišterno“. Pri peči je sedela in lupila krompir. Kako naj jo opišem? Precej visoka, suhljata ženica okoli štiridesetih, spredaj dila, zadaj ploh, kakor pravimo. Koža prozorna, oči mirne, nekoliko rdeče. Govorjenje nekako votlo, kakor bi bila silno prestražana. „No Janezek, kaj pa cestni Štefan dela, da ga ni nič k maši?“ me je vprašala in malo potrepkala po rami. „Nima hlač!“ sem samozavestno odgovoril, mati me je pa dreznila pod rebra, češ, neroda blebetava, kako nespodobno govoriš. „Blagor mu, da ne zna še lagati“, je potolažila Lenčka mater, vstala in mi prinesla velik kos maslenega kruha. Z vidnim veseljem je gledala, kako hitro izginja maslenec po mojem lačnem grlu. —

Kot dijaček sem Lenčko obiskal ob vsakih počitnicah. Njenih „prividov“ na veliki teden pa nisem videl, ker niso dovolili, da bi jo hodila gledat otročad in mladina. Pač pa sem jo videl nekoč na velikonočno nedeljo popoldne, tedaj kakih dvanajst ur potem, ko je bila „od mrtvih vstala“. Bila je prepadena in tako slabotna, da se je komaj pokonci držala. Zavita v temno vrhnjo „ruto“ in pokrita s kambrikastim robcem je očevidno skričala svoje roke. Na čelu in temenu pa sem opazil še krvave kraste. —

Izmed zdravnikov-veščakov je bil prišel, če si imena prav spominjam, na Bloke tudi rajnki dr. Valenta, seveda oče tudi že umrlega profesorja dr. Valente. Pri preiskavi je Lenčki med „prividom“ neopaženo zadril jekleno iglo za noht na desnem palcu skoro 10 mm globoko, ne da bi se bila zgenila. Drugi dan je seve tožila, da se ji najbrž dela zanohtnica ali da ima celo „črva“. Ko je sestra Polona Lenčki polagoma dopovedala, da ne bo nič hudega in da ji je samo „tisti ljubljanski dohtar malo ciknil“, se je Lenčka silno razjezila, rekoč, da so jo preiskavali dovolj in naj jo puste na miru. Bila je namreč res kakih 14 dni v uršulinskem samostanu v Ljubljani „na kontroli“. Kaj so bili tam ugotovili, mi ni znano. —

Med nevernimi Tomaži, ki so hodili Lenčko „preiskavat“, smo bili pozneje tudi srednješolski dijaki. Mežnarjev Janez, hudoveški Tone, Sablarjev Matić in kajpak, tudi jaz. „Preiskava“ se je osredotočila samo na okolnost, če Lenčka res ne zavživa jedil. Hodili smo ponoči in podnevi okoli farovških oken in podkupili tudi starega hlapca, preiskava je pa končala negativno.

Tudi gospod Šimé ji bil tak neveren Tomaž. To je bil namreč trojiški župnik Jan Simon, trda grča, velik učenjak, še večji pravdar, precejšen požeruh in največji skopuh. Pa vam priroma nekoč na Bloke gospod Šimé. V bloškem župnišču se ga je — ne vem že, kaj je dalo priliko — pošteno natreskal in potem kolovratil s svojimi tremi psi nazaj proti sv. Trojici. Sredi

— tam pri bloškem málínu, kjer rado straši — pade neroda stara prav pod mostom v Bloščico in bil bi utonil, da niso njegovi psi z lajanjem opozorili na nezgodo málinskih, ki so ga rešili, do golega slekli, posadili njega in njegovo premočeno obleko na zakurjeno peč, n ega pa oblekli v stare irhaste hlače z „vavtaro“. — Kajpak da se je vsa bloška in trojiška fara krototala, zakaj Bločan je v tem oziru pravi hudiman. Ogloje človeka do kosti. Pa saj vidite mene. Tudi jaz sem namreč od tam. —

Gospod Šimé je bil kaj dobro zavohal, kedaj bo likof za novopostavljene oltarje na Blokah. Kupic ni bilo tako ravno pripravnih, če prav je znano, da farovski kozarci niso najmanjši, pa je vzel gospod Šimé, kar je pač bilo pri rokah, in zajemal vino v škafu kar iz korca. Ni se bil še v tretjič oddahnil, pa se prikaže iz vogala Lenčka, kakor kazen božja: „Vi gospod Šimé, ki sploh niste nikak gospod, ampak pfuj! Kako se upate še blizu?“ Gospod Šimé pa se je potuhnil, rekel ni nič, ampak še tisti dan se je maščeval. „I-ja!“ in pogledal je z desnim očesom pod postelj, kjer je Lenčka spala, z levim pa pomenbno pomežiknil, da ga je razumel, kdor ga je hotel razumeti. „I-ja! Nič pupcala, nič papcala, vendar pa — — —“. In je še malo pomomljajal gospod Šimé, poklical svoje tri pse in se zazibal tja proti sv. Trojici.

Po smrti župnika Keplenka (l. 1892.) se je Lenčka z obema sestrama stalno preselila zopel na Goro, svojo rojsto vas, kjer je pa že nekaj let pozneje umrla. Sodim, da je bilo tisto hudo zimo pred velikonočnim poretresom, tedaj leta 1895. Na Gori je bil pred pustom, ko je reva na parah ležala, tako visok sneg, da so jo mogli prili kropit samo najbližji sosedje in da ji niso mogli cel teden zagrebsti. Ni še bila prav izpolnila šestdesetega leta. In pa še to bi lahko omenil, da se ob njeni smrti ni priptilo prav nič posebnega. Le skromen nagrobni spominik še danes priča, kje je pokopana Alenka — kakor se je rada sama imenovala — ki je bila v življenju čislana in bolj poznana, kakor marsikateri slaven učenjak, po smrti pa nepoznana in hitro pozabljena.

Za sklep še nekaj pripomb. Kar mi je pravila moja mali in kakor mi je pravila, verjanem, kakor v Boga samega. O tisti krvi, ki je bila Lenčko oblila na prvi veliki petek še na Gori, mi mali ni natančneje povedala, od kje je pritekla, tudi ni nikoli rekla, da je videla na njenem životu kedaj Kristove rane, večkrat pa je pravila, da je Lenčka ob takih prilikah tako duševno in telesno trpela, da je bil čudež, da ni podlegla. Včasih je tako zaškrtnala, da je zlomila zob, ki je nekoč z vso silo priletel med pledalce. Pač pa je bila mali menda s skoro vsemi tedanjimi Bločani in Gorniki prepričana, da ne vživa prav nikakih jedil. Lenčka sama ni nikoli trdila, da ne jè ampak videl je ni nihče jesti, to je gotovo, ampak sodim, da je njena bližja okolica propagirala to, recimo pobožno vero, v svesti si, da itak Lenčka res tako malo uživa, da ni vredno imena jedi.

Torej? Jaz bi tako povedal: Absolutna koncentracija ene in edine misli v eno in isto smer po osebi, ki je individualno zmožna takega osre-

dotočenja misli v tako visoki smeri, da iz misli postane tako rekoč meso. — V špiritizmu najdemo izmed tisočev oni redki medij, ki sprejema in prenaša misli na druge in obratno, pri „prividih“ so pa taki mediji, če jih sploh smemo tako imenovati, morda tisočkrat redkejši. Ti „prividovci“ zgoščujejo svoje misli in jih osredotočujejo na zaželeni predmet in za njega doživetje s tako duševno silo in intenzivnostjo, da sami duševno in telesno čutijo, tedaj sodoživljajo, kar na pr. normalni ljudje samo v mislih in spominih doživljajo, da že ostanemo pri tej besedi. In to je bila Lenčka!

Tudi Rezika na Bavarskem je najbrž imela podobno vzgojo in tudi čtivo, zato tolika sličnost v obeh primeritih. Razni indijski fakirji imajo pač drugačno vzgojo, zato pa je tudi vsebina njihovih prividov drugačna. Imamo pa tudi razne bele laži — fakirje (Vodiška Johanca), ki hočejo postati slavni iz špekulativnih razlogov. Lenčka ne spada mednje, morda kvečjemu njena okolica. Pa o tem naj sodijo in če hočejo, tudi pišejo drugi, sposobnejši. Zato končam.

Vesele praznike in srečno novo leto!

želi cenjenemu članstvu:

Stanovanjska zadruga v Ljubljani, Stanovanjska zadruga v Mariboru.



R. Jagrovski:

ABC za naše ugankarje.

Vrnimo se nekoliko v kraljestvo črkovnic, kamor spadajo tudi magični liki. Magični liki so uganke, pri katerih beremo iste besede v simetrično si odgovarjajočih vrstah vodoravno in navpično. Na pr.:

1 2 3

k k s

1 k o r a k

2 k r a l j

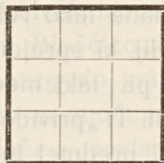
3 s a l t o

k j o

Če si pa besede simetrično ne odgovarjajo, imenujemo uganko križanico (križanka, križaljka).

Pri tej vrsti ugank je navadno dan širši pomen besede, iskati je treba ožjega. Razen tega so dane pri magičnih likih, ki se imenujejo tudi po obliki (magičen kvadrat, diamant itd.), včasih tudi črke.

Na mesto črk so včasih dane številke, na pr.: Vstavi številke 1—9 v spodnji lik tako, da bo svota v vsaki vodoravni in navpični vrsti ter v vsaki diagonalni znašala 15.



Rešitev:

8	1	6	= 15
3	5	7	= 15
4	9	2	= 15

$$\begin{array}{ccc} \parallel & \parallel & \parallel \\ 15 & 15 & 15 \end{array}$$

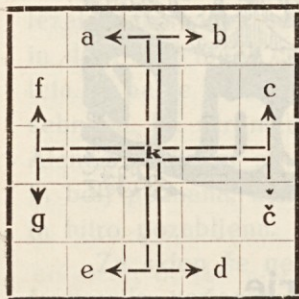
Če so dane zaporedne številke, je način reševanja lahek ter ga bom ob priliki posebej obrazložil. Če so pa dane poljubne številke, je pa treba gledati, da se spravijo skupaj največje in najmanjše, na to pa srednje. Potem pa je pravilo: Poskusi in zopet poskusi. Največkrat ti poskusi ne ostanejo brezuspešni.

Na mesto številke so včasih dani tudi domino-kamni. Za te velja isto kot za številke.

Kot predzadnjo naj omenim še vrsto črkovnic (zlogovnic), ki se rešujejo po načinu potez šahovskih figur, to sta konjiček in kralj.

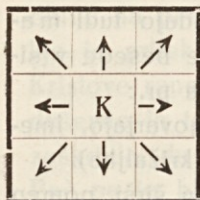
Šah je sicer že toliko razširjen, da je že v vsaki vasi kdo, ki zna vleči šahovske figure, vendar bom — radi sigurnosti — obrazložil poteze teh dveh figur.

Konjiček skače čez dve polji naprej eno na stran. Konjiček k v spodnjem liku torej lahko skoči na polje a ali b, c ali č, d ali e, f ali g,



Kralj (K) gre lahko samo za eno naprej, nazaj, vstran ali poševno (poševno naprej ali poševno nazaj).

Poteze teh dveh figur so izrabljene za reševanje uganek in sicer je treba zbirati črke (zloge) tako, kakor zahteva napis. Če je napis „Konjiček“, potem se zbirajo črke (zlogi) po načinu skakanja šahovskega konjička, če je napis „Kraljeva pot“ (sprehod) ali slično, pa po načinu, kakor gre šahovski kralj.



Končno še zadnjo vrsto: računske uganke. Te uganke so res prave računske uganke, ne take, kakor one, ki smo jih spoznali pri črkovnih skrivalicah. Rešujejo se po računskih pravilih (enačbe, sorazmerja itd.), kdor pa teh načinov ne zna, bo moral poseči — kakor naš narod itak že dela — po načinu presojanja in ugibanja. Brihtni bodo uganili prej, manj brihtni pozneje. Par primerov:

1.) En mlinski kamen in pol zmelje en mernik in pol žita v eni uri in pol. Koliko kamnov zmelje 60 mernikov v 30 urah? Odgovor: 3 kamni. Preizkusi!

3.) Napiši 11 s tremi štiricami! Rešitev: $\frac{44}{4}$

S tem končam. Upam da sem bil razumljiv in da so „Zadrugarjevi“ ugankarji, ki so cel ABC pazljivo zasledovali, vsaj nekaj pridobili.

Skrit izrek.

(L. R.)

Jed, iga, lov, bol, iga, rž, kol.

Odbiralnica.

(L. R.)

Podeželje, zastaven, polniti, december, Primorje, zvabiti, parlizan, zavest, selitev, najemnik, sožalje, prostost, kopriva, kilica.

Iz gornjih besed odberi po tri črke (pri zadnji samo dve). Odbrane črke dajo izrek.

Kraljev sprehod.

(L. R.)

	B	c	l	!	
o	e	o	v	o	i
b	l	r	g	h	b
j	a	t	o	n	c
r	š	k	o	r	a
i	v	k	i	s	t

Perutninarska Seleksijska zadruga drž. železničarjev v Ljubljani je te dni razposlala interesentom vabila za pristop v zadrugo. Upamo da se bodejo železničarji-perutninarji temu vabilu odzvali, zavedajoč se, da je le v skupnem združnem delu pričakovati uspeha tudi na tem polju narodnega gospodarstva. Tiskovina vsebuje tudi razna vprašanja, ki naj bi bila za podlago za sestavo rejne knjige, s čimer bi se omogočila evidenca čistokrvnih pasem, katere naši zadrugarji gojijo. Nekatera vprašanja so postavljena tudi na začetnike, katerim bo zadruga pripomogla, da pridejo v doglednem času do čistokrvnih in produktivnih kokoši. Pozivljamo vse tovariše-perutninarje, da propagirajo to zadrugo med [ostalimi tovariši in opozorijo tudi naše upokoјence, ki se nameravajo bavili z rejo perutnine.

Nekaterim se teoretični članki niso dopadali, češ, da niso potrebni in tudi ne umljivi. Glede teh člankov smo svoje stališče že povedali. Drug — pa niso bili to le inteligenti — so pa baš te članke z zanimanjem prebirali. Ta je pogrešal v listu daljših in napetih romanov, njegov tovariš pa je bil mnenja, da leposlovje vobče ne sodi v „Zadrugarja“. Tudi taki so se oglasili, ki so pogrešili v listu stvari, ki bi jih v njemu lahko našli, če bi bili list — čitali!

Vzlic tem večkrat nasprotujočim si željam, bo skušal „Zadrugar“ prihodnje leto zadovoljiti večjo število čitateljev, kakor se mu je morda posrečilo letos. Znanstvene članke bomo krajšali po obsegu, da ne bodo čitateljev preveč utrudili. Zadrugarice, čebelarji in perutinarji bodo prišli na račun enako kot je to bilo letos. Tudi naših najmlajših ne bomo čisto pozabili. Leposlovju pa bo odmerjen še nadalje dosedanjí skromní prostor.

Na novo hočemo uvrstiti v naš list rubriko „Za naše zdravje“, pri našli bomo več slik in skušali po možnosti vplesti še kaj drugega, kar bi utegnili zanimati in koristiti. Tudi našim čitateljem bi radi omogočili besedo. Zato jih pozivamo, da se obrnejo ustmeno ali pismeno na uredništvo ter nam povedó svoje želje, ki jih hočemo, če bodo le izvedljive, uvaževati. Kritika sama ne koristi, povedati jo je treba na pravem mestu!

Kakor se moramo oklepati z ljubeznijo svoje zadruge, tako nam mora biti pri srcu tudi naše glasilo. Kdor se čuti poklicanega, naj stopi v krog njegovih sotrudnikov, drugi mu pomagajte z nasveti, vsi ostali pa ga — čitajte!

Vsem združnikom, vsem tovarišem železničarjem in vsem čitateljem „Zadrugarja“:

Vesele praznike in srečno novo leto!

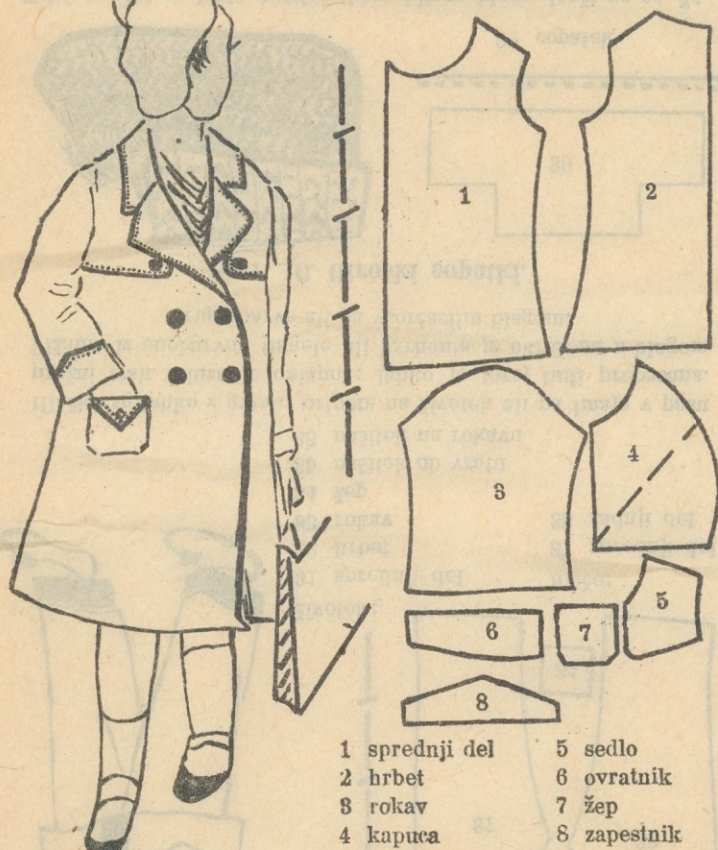
UREDNIŠTVO.

Vsebina: Zdržni mir (str. 353). — Naše združništvo v tuji luči (str. 356). — Misli o imetju in lastnini (str. 359). — Umelno valjenje (str. 364). — Vabilo na občí zbor (str. 367). — Božične police iz kuharskega tečaja nebavljalne zadruge (str. 367). — Naši prazniki v luči vrež in praznoverja (str. 373). — Bloška Lenčka in še to in ono (str. 376). — ABC za naše ugankarje (str. 379). — Našim čitateljem (str. 382).

„Zadrugar“ izhaja mesečno 20tega in stane celoletno 24 Din, posamezna številka Din. Naroča in reklamira se pri upravnem odboru N. Z. U. D. Ž., Ljubljana, Masarykova 3. cesta, kamor se pošiljajo tudi dopisi. — Odgovorni urednik: Dr. Benko Leopold, Kolodvorska ulica 39. — Tiskarna „Sava“, d. d. Kranj. (Predstavnik: Nikola Stokanović, Kranj).

Božična krojna priloga revije „Zadrugar“

Štev. 1. Trenčkot ali hubertus za 6 do 8 let staro punčko ali hčuka.



- 1 sprednji del 5 sedlo
2 hrbet 6 ovratnik
3 rokav 7 žep
4 kapuca 8 zapustnik

Na hrstu ima gubo, ki je sešita do polovice dolžine. Kapuca je izdelana zase, da se, če je treba, lahko pripiše na plašč. Podloga je v plašč vstita ali je pa izdelana posebej, da se lahko vanj vpije in iz njega vzame, kadar se hoče. Natančen popis dela je v reviji.

Štev. 2. Obлека za 6 do 9 let staro deklico.



- 9 sprednji del živetka 13 ovratnik
10 hrbet 14 zapustnik
11 našitek na krilu 15 rokav
12 sprednji del krila

V pasu je obлека prerezana, krilce je brez gub, krojeno samo nekoliko zvočasto. Živetek je gladek, rokavčki so ozki in imajo od pasu do komolca pomok. Lahko se brez zapustnika, narisala sem pa tudi kraj za zapustnik. Polstojni ovratnik je zadaj nekoliko zvišan, spredaj je pa razširjen toliko, da ima obliko reverja.

Štev. 3. Obлека za 15 let staro solario.



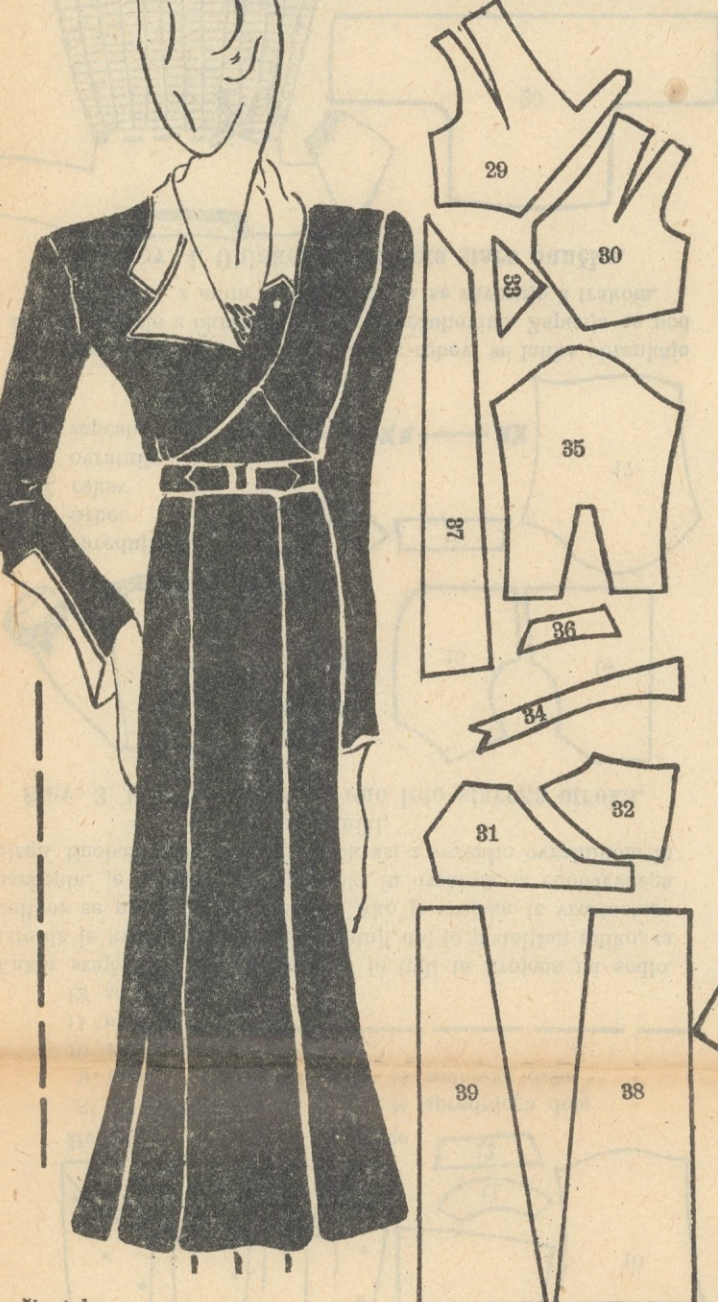
Obлека je v pasu prerezana. Na sprednjem delu živetka je šiv, ki se nadaljuje na krilo z gubo. Rever, a kakorim se zapenja živetek, je krojen posebno, tako da leži paralelno s šivom na prednjem delu. Rokav je lahko gladek ali pa ima našitek, ki je viti samo od ene strani v šiv rokava, od druge strani je pa pripravljen z gumbi. Ovratnik, ki je izdelan zase in prišiti k vratnemu izrezu, ima obliko šala. Levi del je prišiti, desni pa se potegne izpod reverja.

Štev. 4. Prodpsnik.



Spodnji del je krojen zvočasto; žepi so našiti. Ker je brez nramnic, se pripenja na rami z gumbi na obloko. Zavezuje se zadaj s pentljo.

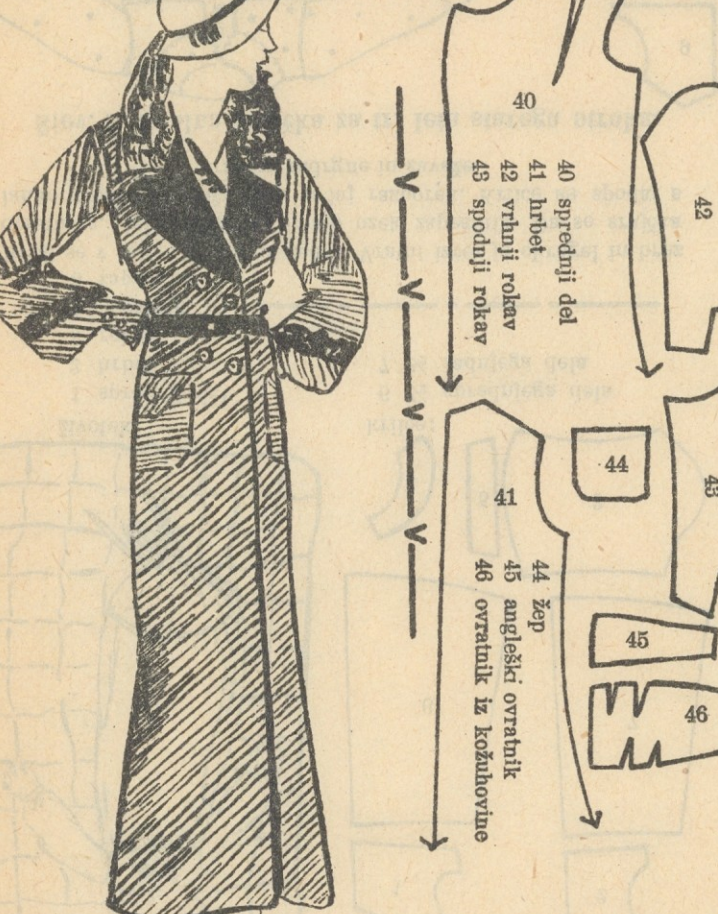
Štev. 5. Volnena obлека.



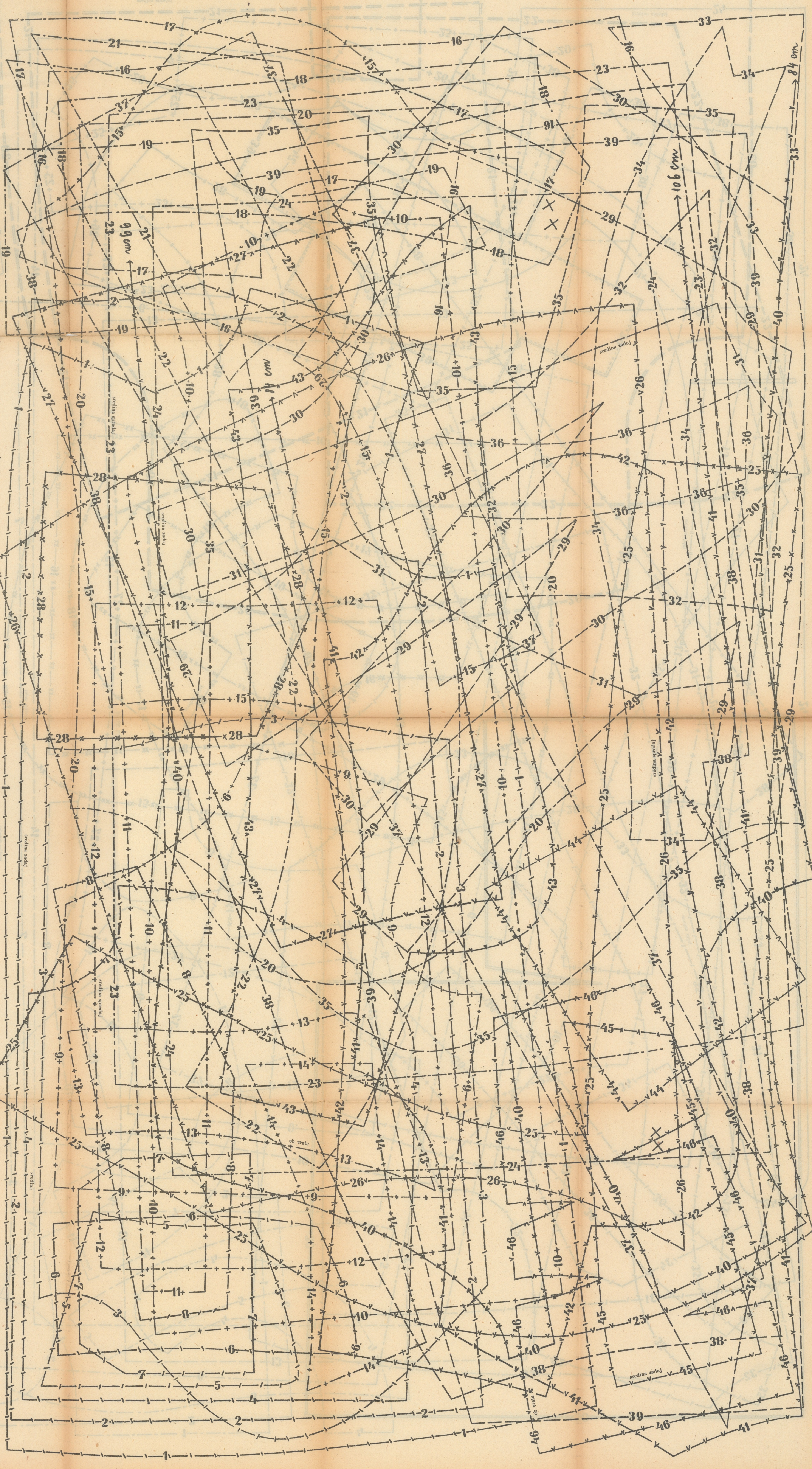
Živetek: 29 desni sprednji del 33 rover 37 krilo: 38 desni sprednji del
30 levi sprednji del 34 ovratnik 38 stranski del
31 vrhovi del hriba 35 rokav 39 zadnji del
32 spodnji del hriba 36 našitek na rokavu

Tako sešita obлека je primerna tudi za nočne počitnice. Krilo je razdeljeno simetrično. Živetek je pa nesimetričen in tak je tudi ovratnik, ki je dvojen. Sešiti je iz blaga drugačne barve, kakor je obloka. Tudi na tako obloko se lepo poda namesto ovratnika šal iz svile ali volne. Kroj je risan po zgornji širini 90 cm in po bočni širini 100 cm.

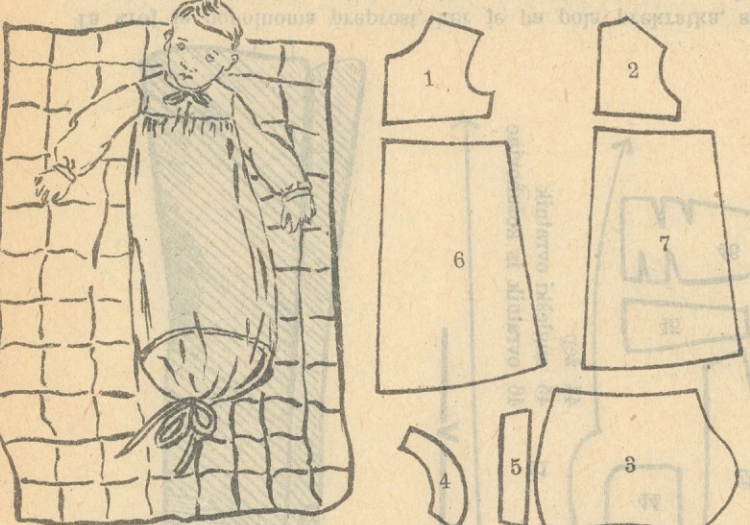
Štev. 6. Plašč.



Ta kraj je popolnoma preprost, ker je pa pola prekratka, si morate sprednji del in hrbet, ki nista v pasu prerezana, podaljšati sami toliko, kolikor dolgo hočete imeti plašč. Za ovratnik sta dva kroja, in sicer je eden preprost angleski, drugi pa tak, kakšen je na modotu. Za tak plašč potrebujete samo 270 do 8 m blaga, ki pa mora biti široko 140 cm. Kroj je risan po zgornji širini 110 cm.



Stev. 1. Spalna srajčka za eno leto starega otroka.



Životek:
1 sprednji del
2 hrbet
3 rokav
4 ovratnik
5 zapustnik

Kričice:
6 $\frac{1}{4}$ sprednjega dela
7 $\frac{1}{4}$ zadnjega dela

Krojiti se v celoti ali pa na sedlo. Vratni izrez je okrogel in brez ovratnika, dolgi rokavi imajo ozek zapustnik. Da se srajčka lahko obliži in slati, ima zadaj razporek. Kričice so spodaj s trakom zadržane in zavele.

Stev. 2. Spalna srajčka za tri leta starega otroka.

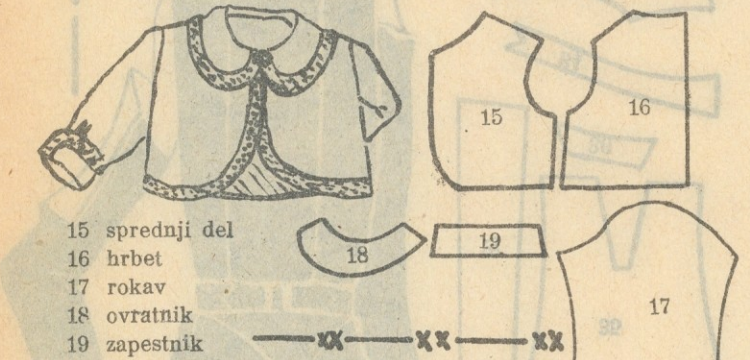


Životek:
9 sprednji del
10 hrbet
11 rokav
12 zapustnik

Kričice:
13 $\frac{1}{4}$ sprednjega dela
14 $\frac{1}{4}$ zadnjega dela

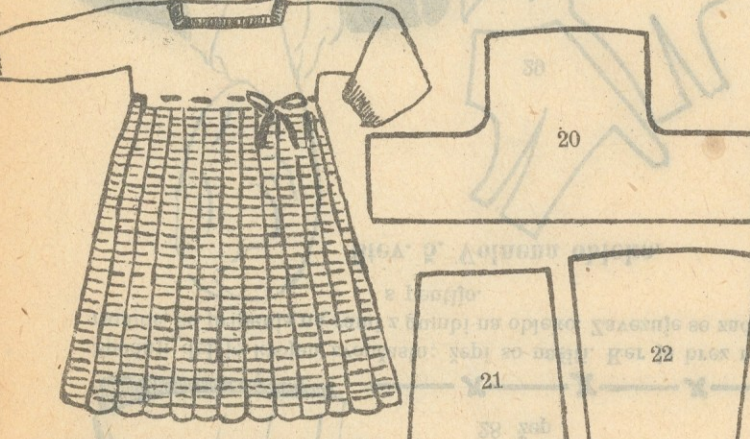
Kakor srajčka za najmanjše tako je tudi ta krojena na sedlo, zato da je kričice bolj udobno. Zadnji del je podaljšan toliko, da kričice se prepenja na prednik. Aho je srajčka iz vzorčastega barhenta, je lepo, če so zapustniki in ovratnik iz enobarvnega blaga. Enobarvna srajčka se pa okraši z veznim ovratnikom in zapustniki.

Stev. 3. Kratka jopica za eno leto starega otroka.

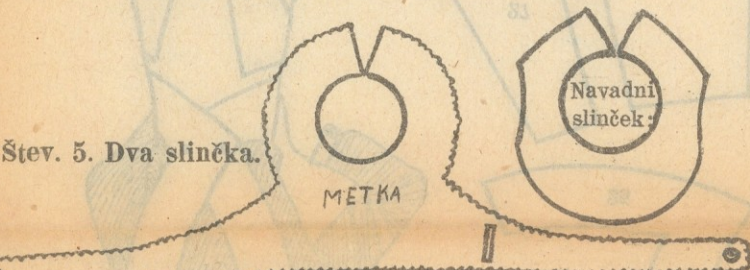


Taka jopica se sešije iz tople flanele; robovi se lahko obkranjajo ali pa obližejo z okrasno prуго ali kožuhovino. Zapusta se pod ovratnikom, z enim gumbom ali pa se zavenuje s trakom.

Stev. 4. Oblička za tri leta staro punčko.



Takako oblička je lahko vsa skvačkana ali spletna iz volne, lahko je pa tudi sestavljena iz kvadranskega krilca in živetka iz flanele. Če je živetek iz flanele, naj bodo zapustniki spletni iz volne, da se bodo v zapustu temo prilagali. Po tem kroju pa seveda lahko tudi sestite obličko iz blaga.



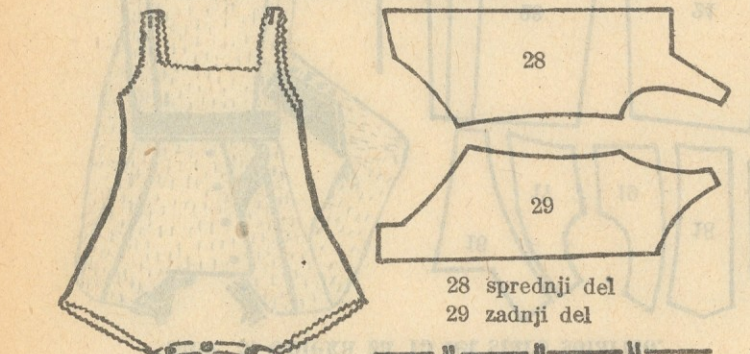
Za take, ki že sami poskušajo prinesiti blizo do ušes, pa se jim to še vedno ne poroči, je takle večji ališček, ki sega kakor živetek do pasu, in se obliče brez obličke. Stranška dela sta podaljšana, zadaj prekrita, spredaj pa speta z gumbom.

Stev. 6. Živetek in hlačka za dve do pet let starega otroka.



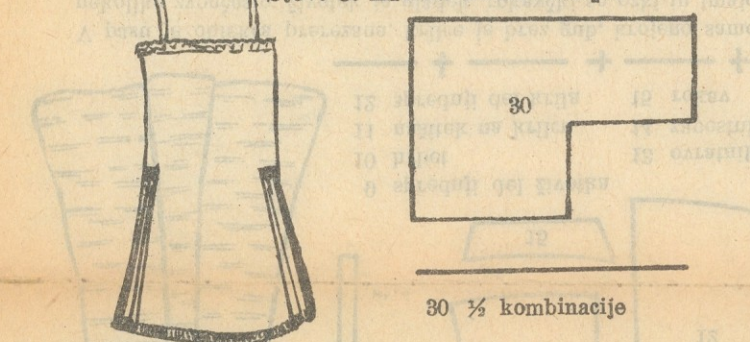
Živetek se zapenja spredaj ali zadaj; pri prikravljevanju je treba dodati za rob 2 cm. V pasu je zarobljen s možnim trakom, na katerem so pritrjeni gumbi, da se nanje pripnejo hlačke. Obroben je kakor tudi hlačka z zaključnimi robovi ali šipkami.

Stev. 7. Hlačna kombinacija.



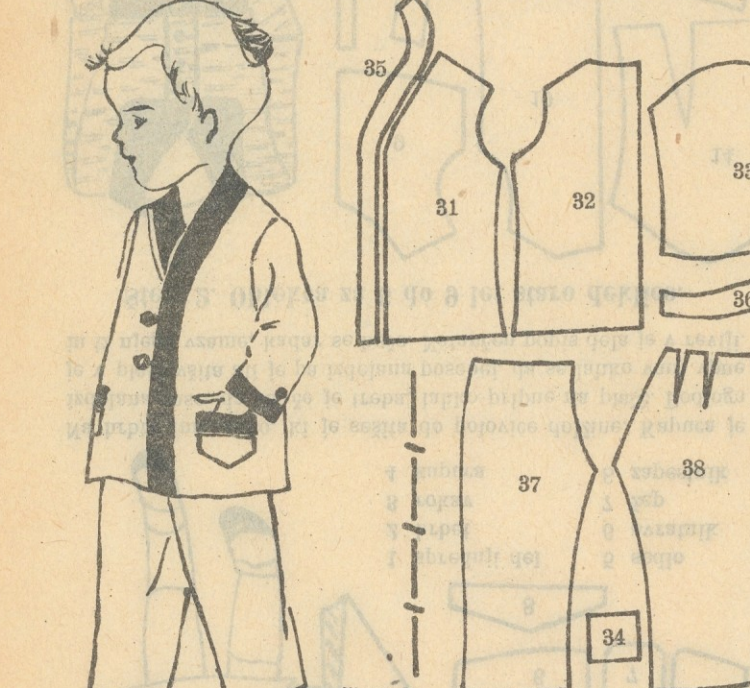
Malo večjim dekletom sešijemo hlačno kombinacijo, ki se spodaj zapenja na tri gumbce. Naramnice so krojene v celoti in se zapenjujejo na rami ali pa so prište posebej.

Stev. 8. Krilna kombinacija.



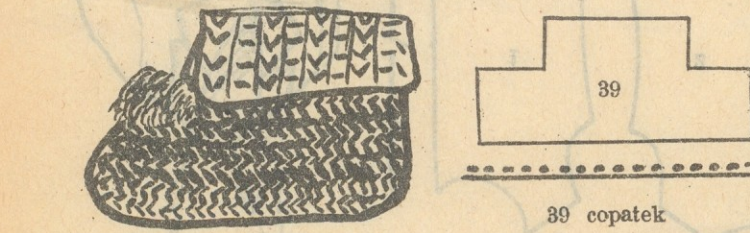
Otroška krilna kombinacija je navadno krojena v celoti. V pasu je prerezana. Preostalo blago se položi v gubo ali pa nabera.

Stev. 9. Pižama za pet let starega otroka.



Hlačke so lahko z gumbi pripete na živetek ali pa imajo v pasu prožni trak. Bluza je ohlapna; lahko je torej tudi prepasana. Pižama iz enobarvne flanele ali barhenta je okrasna z blagom druge barve ali pa vzorčastim blagom.

Stev. 10. Otroški copatki.



Taki copatki se lahko sešijejo iz mehkega blaga, lepi pa so, če so spletni ali skvačkani iz volne točno po kroju. Sešijejo se po sredini podplat do vrha kaple, kar je označeno s križcem na kroju. Prost ostane samo vrhaji del ki se zveže s pontilico ali pa zavita nazaj. Da se čevljiček zadaj lepo prilga, se vogalček nekoliko posname od notranje strani, in da ni kapica popolnoma končana, se pri sešivanju nekoliko stisne.

